

Απόστολος Λ. Πιερρής

ΧΩΡΟΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

*Αἴτια Χωρολογικά Ιστορικής Γεωπολιτικής
και Γεωπολιτιστικής*

1997

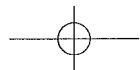
ΜΕΡΟΣ Γ'

ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΕΣ ΔΙΕΝΕΞΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ.

[Τὰ κείμενα γράφτηκαν τὸ 1996 μετὰ τὴν Κρίση τῶν Ἰμια και δημοσιεύτηκαν σὲ ἔβδομαδιαίες συνέχειες στὸν “ΕΘΝΙΚΟ ΚΗΡΥΚΑ” Πατρῶν μέχρι το καλοκαίρι τοῦ ἕιδου ἔτους. Τὸ 1997 προετοιμάστηκαν γιὰ ἔκδοση σὲ μορφὴ βιβλίου χωρὶς ἀλλαγές. Ἡ διαδικασία δὲν ὠλοκληρώθηκε καὶ τὸ βιβλίο δὲν ἐξεδόθη. Δημοσιεύεται ἐδῶ ἐκείνη ἡ προετοιμασία ὡς εἶχε. Λείπουν οἱ χάρτες καὶ τὰ διαγράμματα, τὰ ὅποια θὰ ἀναρτηθοῦν ἀπὸ τὴν ἔκδοση τοῦ 1996 στὴν ἐφημερίδα. Τὸ Κεφάλαιο 25 εἶχε δημοσιευθεῖ στὴν ἕιδια ἐφημερίδα τὸ 1995, ἐνῷ ἐμαίνετο ἡ Γιουγκοσλαβικὴ Κρίση. Ἀναρτᾶται ἐδῶ ἀπαράλλακτο. Ἡ ἀρίθμηση τῶν Κεφαλαίων καὶ ἡ σελιδαρίθμηση ἀκολουθεῖ τὸ σχέδιο ποὺ ἄρχισε μὲ τὸ δημοσιευμένο βιβλίο τοῦ πρώτου Μέρους τοῦ ἔργου: Ἀπόστολος Λ. Πιερρῆς, *Χῶρος καὶ Ἰστορία*, Τόμος Α', *Καθολικά Πεδία Δυνάμεων*, 1998.]

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΕΦ. 27	Μέθοδοι Ἐπιλύσεως Διακρατικῶν Διαφορῶν	328 -332
ΚΕΦ. 28	Ἡ Διαιτησία ως Μέθοδος Ἐπιλύσεως Διακρατικῶν Διαφορῶν	333 -335
ΚΕΦ. 29	Ἄρχαική Διαιτησία γιὰ τὸν Ἐλεγχο Εἰσόδου τῶν Στενῶν	336 -338
ΚΕΦ. 30	Διαιτησίες μεταξὺ Πριήνης καὶ Σάμου	339 -342
ΚΕΦ. 31	Ἡ Υπόθεσις ALABAMA	343 -350
ΚΕΦ. 32	Διένεξις Βρεττανικῆς Γουιάνας	351 -354
ΚΕΦ. 33	Τὸ Μακεδονικό	355 -357
ΚΕΦ. 34	Ἡ ἙλληνοΤουρκικὴ “Συνθήκη Ούδετερότητος, Συνδιαλλαγῆς, Διαιτησίας καὶ Φιλίας” τοῦ 1930 ως Μέθοδος ἙλληνοΤουρκικῆς Προσεγγίσεως καὶ Συντονισμοῦ	358 -366

ΚΕΦΑ ΛΥΤΟ 27

ΜΕΘΟΔΟΙ ΕΠΙΛΥΣΕΩΣ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Οι διενέξεις μεταξύ Κρατών ώς άπολύτων ύποκειμένων πολιτικοϊστορικής δράσεως μπορούν να έπιλυθούν μόνον διὰ τῆς συμφωνίας των: τίποτε δὲν δεσμεύει ένα κράτος παρά μόνον ἢ βούλησίς του.

Συμφωνία ἐπὶ ἀντιχρουσομένων διεκδικήσεων ἐπιτυγχάνεται:

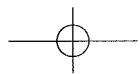
α) Διὰ τῆς Διπλωματίας, ἥτοι μὲ καταληκτικὲς διαπραγματεύσεις.

β) Διὰ Μεσολαβήσεως: τρίτο μέρος ἀναλαμβάνει τὴν διευκόλυνσι τῆς προσεγγίσεως, καὶ τὴν δημιουργικὴν ποιοβοήθησι συγκλίσεως ἢ συνθέσεως τῶν ἐπιδιώξεων τῶν διαφερομένων.

γ) Διὰ Διαιτησίας: ἢ ὑπόθεσις τῆς διαφορᾶς ἀναφέρεται ἀπὸ κοινοῦ στὴν κρίσιν ἐνὸς τρίτου μέρους.

Καὶ δ) διὰ Πολέμου: ἢ ἀκραία αὐτὴ μορφὴ Διπλωματίας ὁδηγεῖ στὴν Συμφωνία Εἰρήνης μὲ τὴν δποία διευθετοῦνται τὰ θέματα ποὺ ὀδήγησαν στὸν Πόλεμο· ἢ διαφωνία αἴρεται ἐμπράκτως, καὶ ἔτσι ἀχολουθεῖ φυσιολογικὰ ὃ ἐναρμονισμὸς τῶν δυνάμεων.

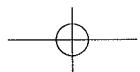
Ἡ Διπλωματικὴ Ὀδὸς δὲν ἀποκλείει τὴν συμμετοχὴν στὶς διαπραγματεύσεις καὶ ἄλλων πλὴν τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων καὶ διαφωνούντων μερῶν. Τὰ ἄλλα κράτη μπορεῖ νὰ ὑπεισέρχωνται ἐμμεσώτερα στὶς ἐνεργεῖς διενέξεις ἢ νὰ ἔχουν εὑρύτερο βεληνεκὲς συμφερόντων ποὺ νὰ περιλαμβάνῃ τὸ πεδίο τῆς δεδομένης διαφορᾶς. Δυνατό, καὶ φυσικὸ μάλιστα, ἐπίσης εἶναι ὅτι κατὰ τὶς ἀμοιβαῖς διπλωματικὲς διαπραγματεύσεις ὡρισμένα μέρη θὰ ἐπιχειροῦν νὰ συνθέσουν τὶς διαφερόμενες ἀπόφεις σὲ μία προσπάθεια ἀναδείξεως προτάσεως γενικὰ ἀποδεκτῆς. Ἡ Διπλωματικὴ μέθοδος ἐν στενῇ ἐννοίᾳ διακρίνεται ὅμως ἀπὸ τὴν Διαιτησία μὲν διότι τὰ μέρη δὲν προαπαλλοτριώνονται τοῦ δικαιώματός των τελικῆς ἀπορρίψεως τῆς κρίσεως τρίτου ἐπὶ τοῦ θέματος· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν Διαμεσολάβησι δέ, διότι ἡ δημιουργικὴ σύνθεσις ἀποκλινουσῶν ροπῶν δὲν ἔστιάξεται συστατικὰ στὸν ρόλο ἐνὸς ὡρισμένου ἐκ τῶν διαπραγματευομένων μερῶν.

Ἡ Διαμεσολάβησις ἀποδίδει βεβαίως ἴδιαιτέρως ὅταν ὁ Μεσολαβητής εύρισκεται σὲ στενές σχέσεις πρὸς ἀμφότερους τοὺς διαφερομένους. Μπορεῖ ἔτσι εὐχερέστερα νὰ διαβλέπῃ τὴν ὑποκειμένη οὐσία τῆς φαινομένης διαφορᾶς εἰς τρόπον ὥστε μὲ τὴν ἀναγωγὴν σὲ θεμελιωδέστερο ἐπίπεδο ἀντικειμενικῆς συμφωνίας νὰ ἐναρμονίζῃ τὶς ἀντιτιθέμενες ροπές ἐπιφανειακώτερου ἐπιπέδου: οἱ ροπές ἐπαναπροσανατολίζονται καὶ ἐνεργοῦν συμπληρωματικὰ πρὸς διάφορες ἀλλὰ συζευγνύμενες κατευθύνσεις, ἀντὶ νὰ συγχρούνονται λειτουργοῦσες ἀνταγωνιστικὰ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ σημείου. Φυσικὸς Διαμεσολαβητής εἶναι ἐξ ἄλλου αὐτὸς ποὺ λόγῳ εὐρύτητος προοπτικῶν καὶ συμφερόντων μπορεῖ νὰ συνδράμῃ ἀποφασιστικὰ στὴν ἀπαιτούμενη ἀνεύρεσι δυναμικωτέρας ἀρμονίας πρὸς ἐπίλυσι ἐμφανιζομένης δυσαρμονίας, ἀλλὰ καὶ ποὺ λόγῳ ἰσχύος δύναται νὰ ἐγγυηθῇ τὴν πραγματοποίησί της κατὰ τὸ δυσχερὲς μεταβατικὸ στάδιο ἐμπεδώσεως τῆς ἀναγκαιούσης ἀναπροσαρμογῆς. Ἡ Διαμεσολάβησις ἀριστα συνδέεται μὲ ἐγγύησι 'Ασφαλείας.

Ο Διαιτητής ἀντιθέτως ἐνδείκνυται νὰ εἶναι κύρους μὲν καὶ κοινῆς ἐμπιστοσύνης τῶν διαφερομένων, ἀλλὰ μᾶλλον ἀσύντακτος καὶ οὐδέτερος πρὸς αὐτούς. Κρίνει ἔνα συγκεκριμένο ὑποβαλλόμενο θέμα (νομικῆς ἢ πραγματολογικῆς φύσεως) καὶ δὲν ἐπιχειρεῖ ὡς κύριο ἔργο νὰ συγκεράσῃ ἀντιτιθέμενες γενικώτερες ἐπιδιώξεις.

Ο Πόλεμος τέλος εἶναι ὁ ὕστατος χριτής ἀγεφύρωτων ἀντιθέσεων. Πρόκειται γιὰ σύγκρουσι πραγματικῶν ἢ θεωρουμένων ἀσυνδυάστων ζωτικῶν συμφερόντων. Ο Πόλεμος μπορεῖ νὰ εἶναι μερικὸς καὶ μὲ περιωρισμένο στόχο ἢ δλικὸς καὶ ἐκμηδενιστικός. Στὴν δευτέρᾳ περίπτωσι ἀποσκοπεῖται ἡ ἐξαφάνισις τοῦ ἀντιπάλου καὶ ὅχι ὁ ἐξαναγκασμὸς συμφωνίας του σὲ ἔνα ἢ περισσότερα συγκεκριμένα ζητήματα. Τὸ αὐξανόμενο ἐξολοθρευτικὸ δυναμικὸ τῆς τεχνολογίας τῶν ὅπλων ἀφ' ἐνός, καὶ ἡ κατὰ βάθος ἵδεολογικοποίησις τῶν διεθνῶν διαφορῶν ἀφ' ἑτέρου, συνδυασμένως προκάλεσαν τὴν ἐπικράτησι στὸν 20ο αἰῶνα τοῦ δλικοῦ τύπου πολέμου. Ἡ ἐγκαθίδρυσις τῆς 'Αμερικανικῆς Παγκοσμίου Ἕγεμονίας ἐνισχύει τὴν ἐπιστροφὴ στὸν τύπο τοῦ μερικοῦ πολέμου γιὰ τὶς ἀνεξέλεγκτες ἀντιπαραθέσεις ζωτικῶν συμφερόντων.

ΣΥΓΚΡΙΤΙΚΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΜΕΘΟΔΩΝ ΕΠΙΛΥΣΕΩΣ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

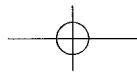
Η ούσιωδης φύσις κάθε διακρατικής διαφορᾶς υπαγορεύει τὴν καταλληλότερη μέθοδο ἐπιλύσεώς της.

Ἐπίμονος ἀπόλυτος σύγχρουσις θεμελιωδῶν ζωτικῶν συμφερόντων ἐπιδέχεται μακροπρόθεσμα μόνον πολεμικὴ λύσι.

Ἀντικρουόμενες γενικώτερες ἐπιδιώξεις ἢ καὶ ἀσυμβίβαστα ζωτικὰ συμφέροντα δυνάμενα ὅμως νὰ ἐναρμονισθοῦν ἐπὶ ἀνωτέρου ἐπιπέδου καὶ στὸ πλαίσιο ὑπερτέρων στρατηγικῶν ἐπιλογῶν τῶν διαφερομένων χωρῶν, προσφέρονται γιὰ τὴν Διπλωματικὴ μέθοδο· οἱ διαπραγματεύσεις τότε καταλήγουν στὴν σύναψι Συνθήκης μεταξὺ τῶν μερῶν.

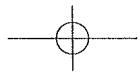
Ο στρατηγικὸς ἐναρμονισμὸς μιᾶς ἀντιθετικῆς δυναμικῆς συνίσταται στὴν ὑπαγωγὴ τῶν συγχρουομένων ροπῶν εἰς κοινὸ στόχο ἀνωτέρας τάξεως. Αὐτὸ προϋποθέτει πλήρη γεωπολιτικὴ ἀνάλυσι καὶ ἵεράρχησι στρατηγικῶν προτεραιοτήτων.

Δυσχέρειες στὶς διπλωματικὲς διαπραγματεύσεις διαφερομένων χωρῶν μποροῦν ἐπομένως νὰ προέρχωνται εἴτε α) ἀπὸ ἀσάφεια, ἀοριστία ἢ ἀπουσία ἐνδὲ ὄλοκληρωμένου καὶ διαρθρωμένου συστήματος ἀντικειμενικοῦ στρατηγικοῦ σχεδιασμοῦ στὸ ἔνα ἐκ τῶν δύο ἢ εἰς ἀμφότερα τὰ μέρη, εἴτε β) ἀπὸ πραγματικὴ ἢ θεωρουμένη σύγχρουσι πρωτίστων προτεραιοτήτων. Στὴν δευτέρᾳ περίπτωσι ἡ Διπλωματικὴ διένεξις συνεχίζεται τελικὰ ὡς πολεμικὴ ἀντιπαράθεσις, ἐνῷ στὴν πρώτη ἡ Διπλωματικὴ διαπραγμάτευσις μεταπίπτει λογικὰ σὲ Διαμεσολάβησι. Ἐνα τρίτο μέρος, ἀπὸ θέσεως πλεονεκτικῆς εύκρινειας καὶ πειθοῦς, ἀναλαμβάνει νὰ ὑποβοηθήσῃ τὴν διαλεύκανσι τῶν στρατηγικῶν ἐμπλοκῶν, τὴν καλλιέργεια πραγματικωτέρας καὶ ἀναλυτικωτέρας ἀναγνωρίσεως τῶν γεωστρατηγικῶν δεδομένων, τὴν συγχρότησι συνθετικῆς πολιτικῆς ἱεραρχημένων ἐπιδιώξεων. Τὸ Μεσολαβοῦν μέρος πρέπει, γιὰ νὰ μπορῇ νὰ ἐπιτελέσῃ βέλτιστα καὶ ἀποτελεσματικὰ τὸ λειτουργημά του, νὰ ἔχῃ α) ἀμεση καὶ πλήρη γνῶσι τοῦ τοπικοῦ γεωπολιτικοῦ πεδίου, β) ηδήημένη

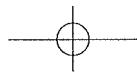
πειστική ίσχυ, περιλαμβανομένης και τῆς δυνατότητος ἀσκήσεως διαφορικῶν πιέσεων κατὰ τὴν διάρκεια τῶν διαμεσολαβητικῶν διαπραγματεύσεων, καὶ γ) δύναμι ἐπαρκὴ γιὰ προσφορὰ ἐγγυήσεως ἀσφαλείας ἐν σχέσει πρὸς τὴν ἐπιτευχθησομένη καταληκτική Συμφωνία τῶν διαφερομένων. Πλήρωσις τῶν ὅρων αὐτῶν συμβαίνει ὅταν πρόκειται γιὰ Δύναμι παγκοσμίου ἐμβελείας, στῆς ὅποιας τὸ πεδίον δυναμικῶν ἐπιρροῶν ἀνήκει ἀμέσως ὁ ὑπ' ὄφιν γεωπολιτικὸς χῶρος. Τότε ἡ ἀποδοτικότης τῶν διαδικασιῶν συνδυάζεται κατὰ βέλτιστο τρόπο μὲ τὴν μονιμότητα τῆς καταληκτικῆς συμφωνίας.

“Οταν ἡ διαχρατικὴ διαφορὰ στὴν οὖσιαστική της βάσι εἶναι ἥσσονος σχετικὰ σημασίας, μπορεῖ (α) βεβαίως κανονικὰ νὰ λυθῇ μὲ μία ἥσσονα Διπλωματικὴ διαπραγμάτευσι. Ἐάν (β) ἡ διαφορά, ὅν καὶ καθ' ἑαυτὴ ἥσσων, ἐντάσσεται σὲ πλαίσιο ἐντόνων ἐν ἐνεργείᾳ ἀντιθέσεων, τότε Πολεμικὴ ρῆξις, μείζων Διπλωματικὴ Διαπραγμάτευσις ἢ δυναμικὴ Διαμεσολαβησις εἶναι, ἀναλόγως τῆς φύσεως τῆς περιπτώσεως κατὰ τὰ προεκτεθέντα, ἡ δέουσα διαδικασία ἐπιλύσεως. Ἐάν (γ) ἡ δεδομένη διαφορὰ ἐντάσσεται στὸ πλαίσιο ὑψητόνου δυναμικοῦ δυνητικῶν ἀντιθέσεων, κοινὴ δὲ ἐπιθυμία καὶ τῶν δύο διαφερομένων μερῶν εἶναι νὰ τηρηθῇ ἐπὶ τοῦ παρόντος κλειστὴ ἡ γενικωτέρα ἀντιμετώπισις τῶν διμερῶν σχέσεων, τότε ἐνδείκνυται ἡ προσφυγὴ σὲ Διαιτησία, ιδίως στὴν περίπτωσι ὅπου ἐπιζητεῖται εὔσχημος τρόπος ὑποχωρήσεως στὸ ὑπ' ὄφιν ζήτημα ἢ παραχωρήσεων σὲ ἄλλα ἐκ μέρους τοῦ ἐνός, τοῦ ἄλλου ἢ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν. Εἶναι προφανές ὅτι Διαιτησία ὑπὸ τίς συνθῆκες αὐτὲς εἶναι λύσις προσωρινή, προϋποθέτει δὲ τὴν κοινὴ ἐπιδίωξι ἀναβολῆς ὄριστικῶν διευθετήσεων ἐκ μέρους ἀμφοτέρων τῶν διαφερομένων χωρῶν. Ἐάν (δ) τέλος ἡ δεδομένη διαφορὰ ἥσσονος σημασίας προκύπτει μετὰ μία γενικὴ Συμφωνία (κατόπιν πολέμου, Διαπραγματευτικῆς Διπλωματίας ἢ Διαμεσολαβήσεως) καὶ δὲν ὑποδηλώνει διάθεσι ἀναθεωρήσεως ἐν μέρει ἢ ἐν ὅλῳ τῆς Συνθήκης-Συμφωνίας, ἀλλὰ ἀναφέρεται σὲ ἐρμηνεία ὅρου της ὡς πρὸς σχετικὰ ἔλασσον συγκεκριμένο ζήτημα, τότε κυρίως ἀρμόζει ἡ Διαιτητικὴ μέθοδος ἐπιλύσεως διαφορῶν: διότι τότε μόνον εἶναι φυσικὴ ἡ κοινὴ ἀποδοχὴ της ἀπὸ ἀμφοτέρους τοὺς διαφερομένους.

Τὰ ἀνωτέρω ἀφοροῦν στὴν οὐσία τῶν διακρατικῶν διαφορῶν καὶ τῶν ρεαλιστικῶν τρόπων ἀντιμετωπίσεώς των. Η Ἑλληνική Ἡγετική Ἀναξιοκρατία ὅμως μεριμνᾷ ὅχι γιὰ τὴν οὐσία, ἀλλὰ γιὰ τὴν Δημαγωγία τῆς Ἐξωτερικῆς Πολιτικῆς. "Ετσι διμιλεῖ γιὰ Διαιτησία (ὅπως παραπομπὴ σὲ Διεθνὲς Δικαστήριο), τὴν διποία μάλιστα θεωρεῖ ὡς ἀγωγὴ σὲ ἀστικὰ Δικαστήρια) ἐνῷ συμπράττει σὲ ἥδη ἐναρξαμένη συνολικὴ Διαμεσολάβησι: συμπράττει δὲ συρομένη καὶ ἄλλοιθωρίζουσα, ἀντὶ νὰ ἐνεργῇ δημιουργικὰ προηγουμένη στὰ ἀναγκαῖα καὶ δέοντα καὶ ἐπωφελῆ.

ΙΕΦΑΛΑΙΟ 28

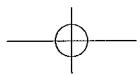
Η ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΩΣ ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΠΙΛΥΣΕΩΣ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ: ΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ

Η Διαιτητική μέθοδος έπιλύσεως διακρατικῶν διαφορῶν συνίσταται στὴν ἀπὸ κοινοῦ μεταξὺ τῶν διαφερομένων χωρῶν παραπομπὴ τῆς ἀντιδικίας των εἰς συμπεφωνημένο "Οργανο (μόνιμο ἢ συγχροτούμενο ἐπὶ τούτου γιὰ τὸ ὑπ' ὅφιν θέμα) μὲ ἐκ τῶν προτέρων ἀνειλημμένη ὑποχρέωσι ἀποδοχῆς τῆς κρίσεώς του ἐπὶ τῆς διαφορᾶς. Η Διαιτησία ἀρμόζει κατὰ φύσι τοῖς περίπτωσι πληροῦσα τὶς ἀκόλουθες συνθῆκες:

- α) νὰ εἶναι καθ' ἓαυτὴ ἡσσονος σχετικὰ σημασίας.
- β) νὰ μὴν ἀνήκει εἰς ἔνα εὐρύτερο δυναμικὸ πεδίο ἐν ἐνεργείᾳ διαφορῶν μεταξὺ τῶν δεδομένων χωρῶν.
- γ) νὰ μὴν ἀνήκῃ εἰς ἔνα εὐρύτερο πεδίο διαφορότητος ἐν δυνάμει, τοῦ δποίου ἢ μὴ ἐνεργοποίησις νὰ εἶναι συμπίπτουσα πολιτικὴ ἀμφοτέρων τῶν χωρῶν (π.β. φύλλο 29.4.1996).

Η Διαιτησία προφανῶς δὲν ἐνδείκνυται καὶ δὲν εἶναι ἀποδεκτὴ προκειμένου περὶ ζητημάτων εἰς τὰ δποία ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐμπλέκονται ζωτικὰ ἢ, ἔστω, μείζονα συμφέροντα τῶν διαφερομένων χωρῶν. Εὰν γιὰ διαφόρους λόγους ἔξωτερικοὺς ὡς πρὸς τὸ κρινόμενο θέμα, τοῦτο ἀναχθῇ εἰς Διαιτησία ἐνῷ εἴτε ἀποτελεῖ ζωτικὴ ἢ μείζονα διαφορά, εἴτε συστηματικὰ συναρτᾶται μὲ τέτοια διαφορά, τότε ἡ Διαιτησία δὲν εἶναι γνησία, καὶ οἱ διαδικασίες της ἔχουν παραχαραχθῆ ἐκ τῶν προτέρων ὥστε Διπλωματική, Πολιτικὴ λύσις νὰ παρουσιασθῇ ὡς Διαιτητικὴ Ἀπόφασις πρὸς εὐχερεστέρα ἀποδοχὴ ἀπὸ τὸ δυστροποῦν μέρος τῆς διαφορᾶς.

Μεθοριακὲς διενέξεις περὶ ἐδαφικῶν ἐκτάσεων (α) ἀπομεμονωμένων καὶ ἀσυντάκτων πρὸς ἔτερες ἐδαφικὲς ἢ ἄλλες διεκδικήσεις, καὶ (β) περιωρισμένων ἢ ἄλλως ἀσημάντων, ἐμπίπτουν στὶς δυνατότητες τῆς Διαιτητικῆς μεθόδου. Η ἐφαρμογὴ της προϋποθέτει τὴν ὑπαρξὶ ρητῆς ἢ σιωπηρᾶς συμπτώσεως, συνεργείας ἢ, τούλάχιστον, συμβατότητος μεταξὺ τῆς συνολικῆς Στρατηγικῆς τῶν

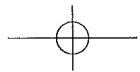

διαφερομένων χωρῶν, εἴτε, ἔστω, τὴν δεδηλωμένη ἢ ὑπονοούμενη κοινὴ διάθεσί των συντηρήσεως ἀδιαταράκτου ἐπὶ τοῦ παρόντος, καὶ ἐντὸς τὸ πολὺ μιᾶς μεσοπροθέσμου προοπτικῆς, τῆς βασικῆς δομῆς τῶν ἀμοιβαίων σχέσεων.

Οἱ γενικὲς αὐτὲς ἀρχὲς καταλληλότητος τῆς Διαιτησίας στὴν ἐπίλυσι διακρατικῶν διαφορῶν, καθὼς καὶ τῆς φύσεως καὶ τοῦ χαρακτῆρος τῶν διαφορῶν ποὺ ἀρμόζουν στὴν Διαιτητικὴ Διαδικασία, ἀνευρίσκονται νὰ λειτουργοῦν εἰς ὅλες τὶς περιπτώσεις ἐπιτυχοῦς ἢ μὴ ἐφαρμογῆς της.

Ἡ Διαιτησία ἀποτελεῖ ἀπὸ τὴν φύσι τῆς τὴν τελευταία βαθμίδα στὴν διαδικασία ἐπιλύσεως μιᾶς σχετικὰ ἥσσονος σημασίας καὶ πάντως μεμονωμένης διακρατικῆς διαφορᾶς. Προϋποθέτει πάντοτε σοβαρὲς διαπραγματεύσεις μεταξὺ τῶν διαφερομένων χωρῶν πρὸς καθόρισμὸ τοῦ νομικοῦ πλαισίου καὶ τοῦ ἀκριβοῦ παρεχομένου τῆς ὑποβλητέας εἰς Διαιτητικὴ κρίσι διαφορᾶς. Κάθε ὑγιὴς χώρα θέλει νὰ ἐλέγχῃ ἀπολύτως τὸ κατὰ περίπτωσι εἶδος καὶ τὴν ἔκτασι τῆς παραχωρουμένης δικαιοδοσίας εἰς ἔξωτερικὸ ὡς πρὸς αὐτὴν Ὅργανο Κρίσεως. Ἡ Ἀμερικανικὴ Γερουσία τὸ 1904 ἐθεσμοθέτησε ὅτι κάθε συγκεκριμένη προσψυγὴ εἰς Διαιτησία, περιλαμβανομένης καὶ τῆς ἀπαραιτήτως προϋποτιθεμένης Συμβάσεως-Συνυποσχετικοῦ παραπομπῆς, πρέπει νὰ ἀποτελεῖ τὸ ἀντικείμενο χωριστῆς καὶ ρητῆς ἐγκρίσεως: δὲν εἶναι ἀποδεκτὴ δηλαδὴ ἐκ τῶν προτέρων Συμφωνία γενικῆς καὶ ὑποχρεωτικῆς Διαιτησίας ἐπὶ παντὸς ἀναφυσομένου προβλήματος.

Οἱ διαπραγματεύσεις ποὺ θὰ ὀδηγήσουν εἰς Διαιτησία ἀποτελοῦν τὸ σημαντικώτερο μέρος τῆς ὅλης διαδικασίας ἐπιλύσεως τῆς διενέξεως. Οἱ διαπραγματεύσεις αὐτὲς ἀφήνουν ἀνοικτὸ ἐκεῖνο ἀκριβῶς τὸ ἐλάχιστο καὶ σαφῶς ὅριζόμενο τμῆμα τῆς διαφορᾶς, τὸ ὅποιο οἱ δύο Χῶρες εἶναι ἀπὸ κοινοῦ διατεθειμένες νὰ ἀποθέσουν εἰς χείρας καὶ τὴν κρίσι τρίτων Δυνάμεων. Οἱ διπλωματικὲς διαπραγματεύσεις συνιστοῦν τὸ οὖσιωδες τμῆμα τῆς διευθετήσεως μιᾶς διακρατικῆς διαφορᾶς, ἀκόμη καὶ ἐὰν ἡ διαφορὰ αὐτὴ καταλήξῃ εἰς Διαιτησία. Εἶναι προφανὲς ὅτι Κυβέρνησις ἢ ὅποια, (ἀντιστρέφουσα τὴν φυσικὴ ἀκολουθία στὶς

φάσεις τῶν διαδικασιῶν ἐπιλύσεως διαφορῶν), ὑποχρίνεται ὅτι προετοιμάζει τὴν παραπομπὴν θεμάτων (καὶ μάλιστα μειζόνων καὶ διαπλεκομένων πρὸς ἄλλα) γιὰ νὰ ἀποφύγῃ διαπραγματεύσεις μὲ τὴν διαφερομένη χώρα, αὐτὴ ἡ Κυβέρνησις προετοιμάζει κατ' οὓσιαν, ἢ ἐν πάσῃ περιπτώσει θὰ εἶναι ἀναγκασμένη νὰ προβῇ σὲ μείζονες ἔθνικὲς παραχωρήσεις.

Ἡ Διαιτησία ὡς μέθοδος ἐπιλύσεως διακρατικῶν διαφορῶν εἶναι ἀπὸ τὴν φύσι τῆς περιωρισμένης ἐμβελείας. Τὰ Κράτη εἶναι ἀπόλυτα ὑποχείμενα πολιτικοῖςτορικῆς δράσεως, ποὺ δὲν δεσμεύονται στὸ οἰκεῖο πεδίο ἀπὸ τίποτε ἄλλο ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἑλλογο βούλησί των. Κανεὶς ὑγιὴς ὁργανισμὸς δὲν θέτει τὴν ἐπίλυσι ζωτικοῦ ἢ σημαίνοντος προβλήματος του ἐν σχέσει πρὸς ἄλλον ὑπὸ τὴν ὑποχρεωτικὴ κρίσι τρίτου. Κάθε ὑγιὴς ὁργανισμὸς ἐπιδιώκει στὴν περίπτωσι σημαντικῶν ἴδιως διαφορῶν νὰ ἔχῃ τὴν ἀποκλειστικὴ εὐθύνη λήφεως τῶν τελικῶν ἀποφάσεων, ἔστω καὶ ὑπὸ πίεσι. Κάθε ὑγιὴς ὁργανισμὸς ποὺ αἰσθάνεται βέβαιος ὅτι μπορεῖ νὰ προσφέρῃ δημιουργικὰ στὴν συνολικὴ τάξι προτιμᾶ τὴν ἐνεργό, ἐλευθέρα διαμεσολάβησι ἐνὸς ἀποτελεσματικοῦ (καὶ ἄρα ἰσχυροῦ) τρίτου, ἀπὸ τὶς ἄχρωμες ὑποχρεωτικὲς διαιτησίες φαινομένης οὐδετερότητος. Ὁ ἀδύναμος ὁργανισμὸς φοβᾶται τὴν ἀχρηστία του· καὶ προσπαθεῖ νὰ καλυφθῇ ἀπεμπολῶν τὶς εὐθύνες χειρισμοῦ τοῦ πεπρωμένου του. Ἔχει ἐσωτερικὴ κρίσι ταυτότητος· ἐπιζητεῖ νὰ συγχωνευθῇ σὲ εὑρύτερα παρακμιακὰ σύνολα· καὶ ἀποφεύγει συστηματικὰ τὴν οὐσιαστικὴ ἀντιμετώπισι προβλημάτων. Εἶναι ἀσθενής.

Ίδου ὁ ΝεοΕλληνικὸς Στρουθοκαμηλισμός καὶ ἡ καλπάζουσα Βιομηχανία τοῦ Ψεύδους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 29

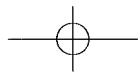
Η ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΩΣ ΤΡΟΠΟΣ ΕΠΙΛΥΣΕΩΣ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Αρχαία Διαιτησία γιὰ τὸν ἔλεγχο τῆς εἰσόδου ~~████████████████~~ τῶν Στενῶν

Ἡ Διαιτησία ἦταν χαρακτηριστικὰ ἀρχαῖος Ἑλληνικὸς τρόπος λύσεως διαφορῶν μεταξὺ Πόλεων. Ἡδη περὶ τὸ 600 π.Χ. μαρτυρεῖται ἡ προσφυγὴ εἰς Διαιτησία γιὰ ἐδαφικὲς διαφορὲς μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Λέσβου. Ἀπὸ τὸν πρῶτο ἥδη Ἑλληνικὸν Ἀποικισμό, ἡ παραλία τῆς Βορείου Μ. Ἀσίας ἀπὸ τὸν Ἑλλήσποντο μέχρι τὴν Κύμη ἐθεωρεῖτο Αἰολικὴ καὶ ἐκαλεῖτο Αἰολίς. Ἡ περιοχὴ τῆς Τρωάδος, στὸ βορειότατο ἄκρο, ἐλειτούργει κατὰ τὸν 7ο αἰώνα π.Χ. βασικὰ ὡς περαία τῆς Λέσβου. Ἡ Λέσβος ἴδρυσε τὸ Σίγειον πλησίον τοῦ χείλους τοῦ Ἑλλησπόντου, κατὰ τὴν παράδοσι ἀπὸ τοὺς λίθους τῆς ὁλοσχερῶς κατεστραμμένης Τροίας.

Τὸ ἐμπόριο διὰ τῶν Στενῶν πρὸς καὶ ἀπὸ τὸν Εὔξεινο Πόντο ἦταν ἀρχικὰ εἰς χεῖρας τῆς Μιλήτου καὶ τῶν Μεγάρων: πυκνὸ δίκτυο ἀποικιῶν τῶν δύο αὐτῶν πόλεων ἐξασφάλιζε τὴν συγκέντρωσι καὶ διοχέτευσι τοῦ παραευξείνιου ἐμπορίου στὸ Αἴγατο. Τὴν Αἴγαϊκὴν ἄκρη τοῦ Ἑλλησπόντου ἤλεγχαν οἱ Αἰολικὲς κτίσεις Σηστὸς στὴν Θρακικὴ Χερσόνησο καὶ Σίγειον στὴν Τρωάδα. Κατὰ τὸ 600 π.Χ. ἡ Ἀθήνα ἀρχίζει ἐνεργὸ παραγωγικὴ καὶ ἐμπορικὴ ἀνάπτυξι καθιερούμενη καὶ μὲ ἀντίστοιχες πολιτειακές, πολιτικές καὶ νομισματικές μεταβολὲς ἐπὶ Σόλωνος. Πρώτη ἀποφασιστικὴ ἐξωτερικὴ δρᾶσις τῶν Ἀθηνῶν εἶναι ἡ ἐπιδίωξίς των ἐλέγχου τῶν Στενῶν. Μακρὸς ἀγὼν διεξάγεται μετὰ τῆς Μιτιλήνης πρὸς κυριαρχία τοῦ Σιγείου καὶ τῆς περιοχῆς του. Ὑπὸ τὸν Μιλτιάδη τὸν πρεσβύτερο ἡ Ἀθήνα ἐξασφαλίζει ἐπίσης τὸν ἀποικισμὸ καὶ τὴν κυριαρχία τῆς Θρακικῆς Χερσονήσου μὲ κύρια τοποθεσία τὴν Σηστό: ἐλέγχει τότε τὴν εἰσοδο καὶ ἔξοδο στὸν Εὔξεινο Πόντο.

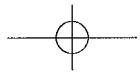
Κατὰ τὴν πρώτη φάσι τῶν Ἀθηνολεσβιακῶν ἀγώνων ὁ πόλεμος ἦταν ἀβεβαίου ἐκβάσεως. Οἱ Λέσβιοι γιὰ νὰ διεξαγάγουν ἀποτελεσματικώτερα τὶς ἐπιχειρήσεις κατὰ τῶν Ἀθηναίων καὶ νὰ παρενοχλοῦν τὸν ἔλεγχό των τῶν Στενῶν, ἐτείχισαν τὸ Ἀχίλλειον νοτίως τοῦ Σιγείου. Ἡ Μυτιλήνη ὑπὸ τὸν

Πιπτακὸ κατώρθωσε ὡρισμένες ἐπιτυχίες, ἀλλὰ ἡ ἔξαντλησις ἀπὸ τὴν μακρὰ ἐνεργὸ διαμφισβήτησι ὁδήγησε στὴν κοινὴ παραπομπὴ τοῦ θέματος εἰς Διαιτησία. Διαιτητὴς συνεφωνήθη ὁ Περίανδρος, τύραννος τῆς Κορίνθου. Ἡ Κόρινθος δὲν εἶχε ἐμπορικὲς βλέψεις στὸ ἀνατολικὸ μέρος τοῦ Ἑλληνικοῦ Κόσμου. Ἡ μόνη ἀποικία της στὸ Αἴγατο ἦταν στὴν Ποτίδαια τῆς Χαλκιδικῆς, ἐνῶ ἐστερεῖτο ἀποικιῶν στὴν Μ. Ἀσίᾳ ἢ τὸν Εὔξεινο Πόντο. Ἡ Κόρινθος εἶχε ἀντιθέτως ἐντονώτατη ἀποικιακὴ παρουσία καὶ ἐμπορικὸ ἄνοιγμα πρὸς τὴν Δύσιν. Πάντοτε ἡ ἔξωτερη πολιτικὴ τῆς καθωρίζετο ἀπὸ τὴν γεωστρατηγικὴν τῶν ἐμπορικῶν τῆς συμφερόντων: τὶς παραμονὲς τῆς ἐκρήξεως τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου πρότεινε στὴν Ἀθήνα διαχωρισμὸ τοῦ Ἑλληνοκεντρικοῦ χώρου σὲ δύο ζῶνες στρατηγικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἐπιρροῆς μὲ δίξονα γραμμὴ Βορρᾶ-Νότου διερχομένη διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ.

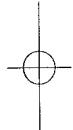
Ἡ Κόρινθος ἐφαίνετο λοιπὸν νὰ πληροῖ τὴν θεμελιώδη συνθήκη διαιτησίας: παρουσιάζετο οὐδετέρα ὡς πρὸς τὶς διαφερόμενες πόλεις καὶ χωρὶς ίσχυρὸ συμφέρον σχετικὰ μὲ τὴν ἐπιδικαζομένη διαφορά. Βεβαίως εἰς ἐποχὴν ὑστερώτερη, μὲ τὴν Ἀθήνα προχωρημένη σημαντικὰ στὴν πορεία τῆς οἰκονομικῆς καὶ στρατιωτικῆς ἀναπτύξεώς της, ἡ Κόρινθος δὲν θὰ ἦταν ἀσφαλῶς οὐδετέρα. Ἀκόμη καὶ περὶ τὸ 600 π.Χ. λόγοι γεωστρατηγικοὶ ἐδημιούργουν ροπὴ στὴν Κόρινθο νὰ περικόψῃ τὴν τολμηρὴ Ἀθηναϊκὴ πρωτοβουλία τῆς δοποίας ὃ μείζων στόχος (ἔλεγχος τοῦ νοτίου τμῆματος τῆς ἐξόδου τῶν Στενῶν) ὑπεδήλωνε ἥδη τὸ μέγεθος καὶ τὸ βεληνεκὲς τῶν μελλουσῶν Ἀθηναϊκῶν ἐπιδιώξεων. Ὁ ἔλεγχος τοῦ νοτίου μέρους τῆς εἰσόδου τῶν Στενῶν ἀποτελεῖ σχεδὸν πρακτικὰ καθολικὸ ἔλεγχο τῶν Στενῶν: ίσχυρὸ ρεῦμα ἔξερχεται τῶν Στενῶν στὸ Αἴγατο κατὰ τὸ Βόρειο καὶ κεντρικὸ τμῆμα των, ἐνῶ ἀσθενὲς ἀντίθετο εἰσέρχεται στὸ νότιο. Τὰ εἰσερχόμενα ἐπομένως πλοῖα πρέπει νὰ διέλθουν παρά τὴν νότιο ἄκρη τοῦ στόματος, ἀκριβῶς ἔξω τοῦ Σιγείου.

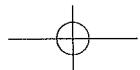
Φαίνεται ὅτι ὅντως ὁ Περίανδρος ἔξεδωσε τὴν Διαιτητικὴ κρίσι του ἐπὶ τῆς ἈθηναϊκοΛεσβιακῆς διαφορᾶς ὑπολογίζων καὶ τὴν πολιτικὴ διάστασι τοῦ θέματος. Ἡ στρατηγικὴ ἐμπλοκὴ περισσοτέρων Δυνάμεων στὸ Ἀνατολικὸ Εμπόριο ἦταν πρὸς ὄφελος τῆς Κορίνθου, ἡ δοποία ἀπουσίαζε παντελῶς ἀπὸ

τὴν Ἀνατολικὴν σφαῖραν ἐνῷ ἔπαιξε πρωτεύοντα ρόλο στὸ Δυτικὸν ἐμπόριο. "Ετσι, λέγεται ὅτι ὁ Περίανδρος συνεβούλευσε ἀρχικὰ τοὺς Μυτιληναίους νὰ δύχυρώσουν μία τοποθεσία ἐπὶ τῆς Τρωάδος πρὸς Νότον τοῦ Σιγείου, πρᾶγμα ποὺ οἱ Λέσβιοι ἐπραγματοποίησαν· ἴδρυθη ἔτσι τὸ Ἀχίλλειον, στὸν τόπο ὃπου κατὰ τὴν παράδοσιν ἔκειτο τὸ μνῆμα τοῦ Ἀχιλλέως. Τελικὰ ὁ Περίανδρος συνδιήλλαξε Ἀθήναν καὶ Λέσβον μὲν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς συνήθους ἀρχῆς· νέμεσθαι ἔκατέρους τὴν ἔχουσι (λέγει ὁ Ἡρόδοτος), δηλαδὴ νὰ ἀποκτήσῃ κάθε μέρος τὸ ἔδαφος ποὺ τὴν στιγμὴν τῆς Εἰρήνης ὄντως κατεῖχε (συμφωνία νομίμου κυριαρχίας στὸ de facto κατεχόμενο ἔδαφος). "Ετσι οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέκτησαν τὸ Σίγειον, ἐνῷ οἱ Λέσβιοι ἐκράτησαν τὸ Ἀχίλλειον.

Ἡ πάλη μεταξὺ Ἀθηνῶν καὶ Λέσβου γιὰ τὴν στρατηγικὴν περιοχὴν συνεχίσθη. Μαρτυροῦνται συγκρούσεις ἐπὶ Πεισιστράτου καὶ ἀργότερα κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν Πόλεμο. Ὁ ἔλεγχος τῶν Στενῶν ἦταν καίριο ζήτημα ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα μέχρι σήμερα γιὰ διαφόρους ἐπὶ μέρους λόγους κάθε φορά. Ἡ σημασία του θὰ ἀναβαθμισθῇ στὸ προσεχὲς μέλλον (ἀπαγόρευσις ἢ μὴ ἢ ποσόστωσις διελεύσεως πετρελαιοφόρων, στρατηγικὴ προσέγγισις στὸν Εὔξεινο Πόντο).

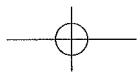
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΖΟ

Η ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΩΣ ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΠΙΛΥΣΕΩΣ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

ΔΙΑΙΤΗΣΙΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΠΡΙΗΝΗΣ ΚΑΙ ΣΑΜΟΥ

Στήν ἀρχαιότητα ὑφίστατο μακραίων διένεξις μεταξύ Πριήνης καὶ Σάμου ὡς πρὸς τὴν κυριαρχία καὶ τὴν δριθέτησι παραλιακῆς ζώνης βορείως τῆς Μυκάλης. Στήν μείζονα περιοχή (ἀπὸ Μυκάλης μέχρι Νοτίου), περιβαλλόμενη ἀπὸ τὰ ἐδάφη τῆς Ἐφέσου, τῆς Μαγνησίας καὶ τῆς Πριήνης καὶ κείμενη ἀπέναντι τῆς Σάμου, εἶχε ἴδρυθη κατὰ τὸν Ἰωνικὸ ἀποικισμὸ πόλις Μελία ἢ Μελίτη. Στὸ ἀπώτερο παρλεθόν (περὶ τὸ 700 π.Χ.) συνασπισμὸς τῶν γειτονικῶν Ἰώνων κατέστρεψε τὴν πόλι μετὰ ἀπὸ τὸν πρῶτο Ἑλληνικὸ Πόλεμο καὶ σημαντικὸ ἱστορικὸ γεγονός τῆς περιοχῆς. Φαίνεται ὅτι ἡ αἰτία τῆς συρράξεως ἥταν ὁ ἔλεγχος κοινοῦ Ἱεροῦ τῶν Ἰώνων, τοῦ μετέπειτα Πανιωνίου· ἔνα φαινόμενο ἀπολύτως σύστοιχο πρὸς τὸν Κρισαϊκὸ Πόλεμο καὶ τοὺς λοιποὺς Ιεροὺς Πολέμους γιὰ τὴν κυριαρχία στοὺς Δελφούς.

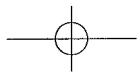
Ἡ καταστροφὴ τῆς Μελίας συνωδεύετο ἀπὸ τὸν διαμελισμὸ τῶν ἐδαφῶν τῆς, στὸν δποτὸ συμμετεῖχαν καὶ οἱ πόλεις Κολοφὼν καὶ Μίλητος, ποὺ ἐπέκειντο στὶς κυρίως γειτνιάζουσες. Ἡ Σάμος ὑπεστήριζε ὅτι οἱ Πανίωνες, ἵσως λόγω καιρίας συμβολῆς τῆς στὴν νικηφόρο κατάληξι τοῦ Πολέμου, τῆς παρεχώρησαν σχεδὸν τὴν ὀλοκληρία τῆς Μελιακῆς ἐπικρατείας. Ὁ Σάμιος ἰσχυρισμὸς φαίνεται ἀσθενής, καὶ μᾶλλον ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὶς διεκδικήσεις τῆς νήσου κατὰ τὴν ἐποχὴ τῆς μεγάλης ἀκμῆς καὶ θαλασσοκρατορίας τῆς ἐπὶ τοῦ Τυράννου Πολυκράτους τὸ β' ἥμισυ τοῦ δου αἰῶνος π.Χ. Στὴν πραγματικότητα, μία περίπλοκη ἀρχικὴ διανομὴ ἐδαφῶν κατέληξε σὲ πείσμονα ἀγῶνα ὑπερισχύσεως μεταξὺ τῶν προσεχεστέρων γειτόνων τῆς περιοχῆς καὶ κυρίων διεκδικητῶν Πριήνης καὶ Σάμου. Τὸ πρῶτο ἥμισυ τοῦ δου αἰῶνος π.Χ. ἐξερράγη πόλεμος, ὃ δποτὸς κατέληξε κατὰ τὴν πρώτη του φάσι σὲ συντριπτικὴ νίκη τῶν Πριηνέων. Μετὰ ἔξαετὴ εἰρήνη ὃ Πόλεμος ἐπανήρχησε μὲ συμμετοχὴ τῆς Μιλήτου παρὰ τὸ πλευρὸ τῆς Σάμου· ἡ Πριήνη ὑπέστη βαρεία ἥττα σὲ μάχῃ εἰς τὴν Δρῦν, συνοριακὴ τοποθεσία τῆς Ἀναιίτιδος (χώρα τῆς Ἀναίας). Ἡ περιοχὴ τῆς Δρυούσης, ὅπου ἔκειτο σημαντικὸ φρούριον ὀνόματι Κάριον, περιῆλθε ἔτσι

στὴν κατοχὴ τῆς Μιλήτου. Ὁ Βίας ὁ Πριηνεὺς (ἐκ τῶν 7 Σοφῶν) ἐπεδόθη τότε σὲ διπλωματικὲς διαπραγματεύσεις, οἱ δποτες ἀναφέρεται ὅτι ἐστέφθησαν ἀπὸ ἀπρόσμενη ἐπιτυχίᾳ λόγῳ τῆς ἴκανότητός του, παρὰ τὴν ἥττα τῆς πατρίδος του. Στὴν οὐσίᾳ ὁ Βίας φαίνεται νὰ συνεννοήθη μὲ τοὺς νικητὲς τῆς Πριήνης Μιλησίους εἰς βάρος τῶν ἀντιπάλων της Σαμίων, συμμάχων τῶν Μιλησίων. Ἡ συνθήκη εἰρήνης πιθανώτατα περιελάμβανε α) τὴν ἀπόδοσι τῆς Ἀναιίτιδος στὴν Πριήνη, τόσο τῆς "Ανω ὅσο καὶ τῆς Παραλίου Ἀναιίτιδος (μᾶλλον πρόκειται γιὰ τὴν ἀναφερομένη σὲ ἐπιγραφὲς Βατινήτιδα). β) τὴν προσάρτησι στὴν Μίλητο τῆς Χερσονήσου Μυκάλης ποὺ ἦταν ὑπὸ Σαμιακὴ κυριαρχίᾳ· καὶ γ) τὴν κατακύρωσι στὴν Σάμο, ὡς Περαίας τῆς νήσου στὴν ἀντίπερα ἥπειρωτικὴ χώρα, βορειοτέρας παρακτίου ζώνης παρὰ τὸ Μαραθήσιο, τὴν Φύγελα. (Τὸ Μαραθήσιον μᾶλλον ἦτο ὑπὸ Μιλησιακὴ κατοχὴ ἀπὸ τὴν ἀρχικὴ διανομὴ μετὰ τὸν Μελιακὸ Πόλεμο, ὅποτε ἡ προσθήκη του στὴν Σαμιακὴ Περαία ἀντιπροσώπευε ἀνταλλαγὴ ἐδαφῶν πρὸς τὴν ἀπόδοσι τῆς Σαμιακῆς Μυκάλης στὴν Μίλητο).

Ἐπὶ τῆς Σαμιακῆς ἀκμῆς (Πολυκράτης) ἡ Περαία ἐπεξετάθη εἰς Νότον περιλαβοῦσα ὅλη τὴν παραλιακὴ ζώνη ἔναντι τῆς νήσου. Οἱ ΠριηνοΣαμιακὲς διενέξεις συνεχίσθησαν ἀμείωτοι, καὶ κατὰ τοὺς Ἑλληνιστικοὺς χρόνους ὡδήγησαν σὲ σειρὰ Διαιτησιῶν περὶ τῆς δριιθετήσεως τῶν συνόρων τῶν δύο χωρῶν. Βασιζομένη στὴν φιλία της πρὸς τὸν Βασιλέα Λυσίμαχο ἡ Πριήνη ἤγειρε θέμα τῆς Βατινήτιδος (παραλιακῆς Ἀναιίτιδος) ἐπικαλουμένη παλαιὰ δικαιώματα. Προσέφυγε στὸν Λυσίμαχο ἐπικαλουμένη τὴν Διαιτησία του· ὁ Βασιλεὺς ἐδέχθη νὰ διαιτητεύσῃ, ἀλλὰ ἡ κρίσις του φαίνεται ἥταν εύνοϊκὴ γιὰ τοὺς Σαμίους.

Ἡ Σάμος ἐνθαρυνθεῖσα ἐπεδίωξε διὰ Διαιτησίας τὴν κατακύρωσι ὑπὲρ αὐτῆς τοῦ φρουρίου Καρίου (ὑπερκειμένου τῆς παραλιακῆς ζώνης, πιθανὸν ὑπὲρ τὸν κόλπο τοῦ Καλαμακίου ὅπου καὶ ἀρχαῖα τείχη) καὶ τῆς συναπτομένης περιοχῆς Δρυούσσης. Περὶ τὸ 197 π.Χ. οἱ δύο πόλεις ἐπέλεξαν ὡς Διαιτητὴ τὴν Ρόδο, κατὰ τὸ Ἑλληνικὸ Σύστημα Διαιτησίας, τὸ ὅποιο συνίστατο εἰς ἀναφορὰ τοῦ ἀμφισβητούμενου θέματος σὲ χώρα οὐδετέρα πρὸς τὶς πόλεις καὶ

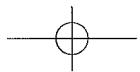
τὴν μεταξύ των διένεξι. Πενταμελής Ροδιακή Ἐπιτροπὴ Διαιτησίας ἔχρινε τὴν ὑπόθεσι, κατοχύρωσε τὰ δικαιώματα τῶν Πριηνέων ἐπὶ τοῦ Κουρίου καὶ τῆς Δρυούσσης, καὶ ἔχάραξε ἐπιτοπίως τὰ ΠριηνοΣαμιακὰ δρια διὰ σειρᾶς Ὁρων τοποθετουμένων ἢ χαρασσομένων σὲ καίρια σημεῖα τῆς ὁριοθεσίας.

Μετὰ τὴν Ρωμαϊκὴ νίκη κατὰ τοῦ Ἀντίοχου (189 π.Χ.) οἱ Σάμιοι ἐπεδίωξαν καὶ ἐπέτυχαν τὴν ἀνατροπὴ τῆς Ροδιακῆς Διαιτησίας μὲ προσφυγὴ στὸν Ρωμαῖο Στρατηγὸ (Manlius Volso) καὶ τὴν Ρωμαϊκὴ Πρεσβευτικὴ Δεκαρχία (188 π.Χ.) ἢ δοποία διευθέτησε τὴν ἐπὶ μέρους ἐφαρμογὴ τῶν ἀρχῶν καὶ δρων τῆς Συνθήκης Εἰρήνης. Ἀλλὰ νέα προσφυγὴ τῶν Πριηνέων τὸ 136 π.Χ. στὴν Σύγκλητο ἐπανέφερε τὴν Ροδιακὴ ἀπόφασι σὲ ίσχυ: τὸ Συγκλητικὸ Δόγμα (Senatus consultum) ἐπεκύρωνε τὴν Ἑλληνικὴ Διαιτησία παρὰ τὴν ἀντίθετο μεσολαβήσασα ἐνδιάμεσο Ρωμαϊκὴ ρύθμισι.

Εἰς ἐφαρμογὴν τοῦ Συγκλητικοῦ Δόγματος νέα Ἐπιτροπὴ Ὁριοθετήσεως ἐπανεσήμανε ἐπὶ τόπου τοὺς δρους στὰ ΠριηνοΣαμιακὰ σύνορα.

Οἱ σχετικὲς ἀποφάσεις ἔχουν ἀποτυπωθῆ καὶ διαιωνισθῆ σὲ ἐπιγραφὲς ἐπὶ τῶν τοίχων τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς στὴν Πριήνη.

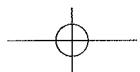
Σταθερὰ de facto κατοχὴ καὶ ἐνεργὸ κεκτημένο δικαίωμα δημιουργεῖ ἴσχυρὸ τίτλο κυριαρχίας —ὅπως καὶ μακρὰ ἀχρηστία δικαιώματος τὸ καταργεῖ. Ἡ ιδία ἀρχὴ ἐφηρμόζετο καὶ στὴν Κλασσικὴ Ἀρχαιότητα. Στὴν περίπτωσι τῶν μεθοριακῶν διενέξεων μεταξὺ Πριήνης καὶ Σάμου (πβ. φύλλο 29.4.1996) ἢ Πριήνη προσέφυγε μονομερῶς στὸν Βασιλέα Λυσίμαχο τὸ 283/2 π.Χ., ἐπικαλούμένη τὴν Διαιτησία του γιὰ τὴν μεθοριακὴ διαφορά της μὲ τὴν Σάμο ὡς πρὸς τὴν Βατινήτιδα, τὴν παραλιακὴ πιθανώτατα ζώνη τῆς Ἀναῑτιδος (πβ. τὸν χάρτη στὸ προαναφερθὲν φύλλο). Ἡ βάσις τῆς ἀπαιτήσεως τῆς Πριήνης γιὰ Διαιτητικὴ λύσι τῆς διαφορᾶς συνίστατο στὸν ἴσχυρισμό της ὅτι τὴν διαμφισβητουμένη περιοχὴ κατέλαβεν ἡ Σάμος ἐσχάτως. Ὁ Λυσίμαχος ἐδέχθη (ὑπὸ τὴν ἐντύπωσι ἐγκυρότητος αὐτοῦ τοῦ ἴσχυρισμοῦ) νὰ προβῇ εἰς ὑποχρεωτικὴ Διαιτησία (οἱ δύο πόλεις ἔκειντο στὴν ἀποφασιστικὴ σφαῖρα ἐπιρροῆς του) καὶ ἐκάλεσε πρεσβεῖτες ἐξ ἀμφοτέρων τῶν πόλεων ὡς ἀντιστοίχους πράκτορες

τῶν συμφερόντων των. Ἔχει σωθῆι σὲ ἐπιγραφὴ κολοβὴ ἢ ἐπιστολὴ τοῦ Λυσιμάχου πρὸς τοὺς Σαμίους, εἰς τὴν δποία περιελαμβάνοντο περιληπτικὰ πρακτικὰ τῆς διαδικασίας καὶ ἡ ἀπόφασις. Ἡ κρίσις (ἄν καὶ ἐλλείπει τὸ σχετικὸ τμῆμα τῆς ἐπιγραφῆς) φαίνεται ἡταν εύνοϊκὴ γιὰ τοὺς Σαμίους. Ἡ Πριήνη εἶχε προσφύγη στὸν Λυσίμαχο ἐλπίζουσα σὲ εὔμενὴ ἀντιμετώπισί του συνεπείᾳ συμμαχίας της μὲ αὐτὸν σὲ πολεμικὲς ἐπιχειρήσεις κατὰ τὸ 285 π.Χ., ἐξ αἰτίας τῆς δποίας ὁ Βασιλεὺς εἶχε ἥδη ἐκφράσει λόγῳ καὶ ἔργῳ τὴν εύνοιά του πρὸς τὴν πόλιν.

Κατὰ τὴν ἀκροαματικὴ διαδικασία τῆς Διαιτησίας καὶ ἀπὸ τὰ ὑποβληθέντα ἔγγραφα ἔγινε σαφὲς ὅτι ἡ πραγματικὴ βάσις διεκδικήσεως τῆς μὲν Πριήνης ἔκειτο στὴν ἀρχικὴ νόμιμο κτῆσι τῆς ἀμφισβητουμένης περιοχῆς, τῆς δὲ Σάμου στὴν ἐπὶ μακρὸν *de facto* κατοχὴ της, «ἐκ προγόνων». Τὰ κύρια ιστορικὰ γεγονότα κατὰ τὴν Πριηνικὴ ἐκδοχὴ ἐκτίθενται συμπυκνωμένα, ἔχει δῆμως χαθῆι ἡ ἀντίστοιχος Σαμία διήγησις. Γιὰ τὸν Λυσίμαχο εἶναι πάντως φανερὸ ὅτι κύριο παράγοντα στὴν λῆψι ἀποφάσεώς του ἐπὶ τοῦ θέματος ἀποτελεῖ τὸ γεγονὸς πόσης διαρκείας εἶναι στὴν πραγματικότητα ἡ ἀποτελεσματικὴ Σαμιακὴ κατοχὴ τῆς Βατινήτιδος. Ἐάν εἶναι πρόσφατος ἡ κτῆσις τότε τίθεται καὶ εἶναι ἀποδεκτὸ θέμα ἐγκυρότητός της, ἐάν δῆμως πρόκειται γιὰ μακρὰ καὶ ἐμπεδωμένη κατοχὴ, ἔστω καὶ χωρὶς ἀρχικοὺς τίτλους, τότε δὲν ἐμφανίζεται διατεθειμένος νὰ ἀλλάξῃ τὸ ίσχυον *status quo*, ἀπλῶς καὶ μόνο διότι στερεῖται τυπικῆς νομιμότητος.

Ἄλλὰ οἱ παράμετροι αὐτοὶ διαδραματίζουν ρόλο ἐν τῇ ἀπουσίᾳ βαθυτέρων τάσεων. Τὸ τελεσίδικο κριτήριο νομιμότητος ἡ κεκτημένου δικαιώματος εἶναι ἡ οὐσιώδης πραγματικότης. Κανένα νομικὸ (*de jure*) ἡ πραγματικὸ (*de facto*) ίσχυον καθεστώς δὲν μπορεῖ ἐπὶ μακρὸν νὰ σταθῇ ἐνάντιο στὴν δρῶσα λειτουργικότητα ἐνὸς οὐσιώδους δυναμισμοῦ. Ἡ προσπάθεια συντηρήσεως τεχνητῶν καταστάσεων εἶναι ἐνεργειοβόρα καὶ ἀναποτελεσματική. Τὸ συμβατικὸ δίκαιο ἀλλάζει δικαιώματα ἀποκτῶνται καὶ χάνονται.

Κεφάλαιο 31

Η ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΩΣ ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΠΙΛΥΣΕΩΣ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ

Η ΥΠΟΘΕΣΙΣ “ALABAMA”

Κατά τὸν ἐμφύλιο Ἀμερικανικὸ Πόλεμο ποὺ ἔξερράγη μὲ τὴν ἀπόσχισι τῶν Νοτίων Πολιτειῶν ἀπὸ τὴν Συμπολιτεία τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, ἡ M. Βρεττανία εἶχε ἐνωρίς, διὰ τῆς ἀπὸ 13.5.1862 Διακοινώσεώς της, χαρακτηρίσει τοὺς Νοτίους ὡς ἐμπολέμους, προβαίνουσα ἔτσι εἰς τὴν de facto ἀναγνώρισι τῆς Συνομοσπονδίας τῶν Νοτίων. Μὲ τὴν ἴδια Διακοίνωσι ἡ M. Βρεττανία καὶ ὅλα τὰ τμήματα τῆς Αὐτοκρατορίας τῆς ἀνελάμβανον νὰ τηρήσουν ἀπόλυτο οὐδετερότητα ὡς πρὸς τὸν Ἀμερικανικὸ Πόλεμο. Εἰς τὴν πραγματικότητα ὅμως ἡ οὐδετερότης αὐτὴ ἐφημόσθη, καὶ μάλιστα αὐστηρότατα, μόνον πρὸς τὴν πλευρὰ τῶν Βορείων: ἀκόμη καὶ ὁ ἀνεφοδιασμὸς εἰς καύσιμα Ἐνωτικῶν πλοίων εἶχε συχνὰ ἀπαγορευθῆ σὲ λιμένες τῆς Βρεττανικῆς Αὐτοκρατορίας. Ἀντιθέτως οἱ Νότιοι ἀπελάμβαναν προνομιακῆς καὶ φιλικῆς μεταχειρίσεως ἀπὸ τὴν Ἀγγλία, ὅχι μόνον διὰ παθητικῆς ἀνοχῆς, ἀλλὰ καὶ διὰ ἐνεργητικῆς βοηθείας. Κύρια πολεμικὴ παρέμβασις τῆς Βρεττανίας ὑπὲρ τῶν Νοτίων ἦταν ἡ προμήθεια πολεμικῶν πλοίων εἰς αὐτούς, ἀρχικὰ πρὸς διάσπασι τοῦ καθολικοῦ Ναυτικοῦ Ἀποκλεισμοῦ στοὺς λιμένες καὶ τὶς ἀκτὲς τῶν Νοτίων Πολιτειῶν, τὸν ὄποιο ἡ Ἐνωτικὴ Κυβέρνησις τῶν Βορείων ἐπέβαλλε εὐθὺς μὲ τὴν ἔναρξι τοῦ ἐμφυλίου Πολέμου καὶ ἐτήρησε ἀπαρεγκλίτως μέχρι τέλους.

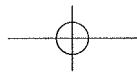
Πρὸς τὸν σκοπὸ ἀποτελεσματικῆς ἀντιμετωπίσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ οἱ Νότιοι ἔχρειάσθησαν δύο εἴδη πλοίων, τοὺς «ρῆγτες ἀποκλεισμοῦ» (blockade runners) καὶ καταδρομικά. Τὰ πρῶτα, ταχύπλοα καὶ εὐέλικτα, εἰσῆγον πολεμικὸ ὑλικὸ καὶ ἐφόδια στὶς Νότιες Πολιτεῖες, ἐνῷ ἔξῆγον φορτία ἐγχωρίου παραγωγῆς (χυρίως βάμβακα) πρὸς πληρωμὴ τῶν ἀπαιτουμένων στρατιωτικῶν ἔξοπλισμῶν καὶ πυρομαχικῶν. Τὰ πλοῖα καταδρομῆσι ἐπεδίδοντο εἰς συστηματικὴ παρενόχλησι τοῦ ἐμπορικοῦ ναυτικοῦ τῶν Ἐνωτικῶν καὶ στὴν διαρπαγὴ τοῦ Βορείου διαμετακομιστικοῦ ἐμπορίου. Μὲ τὴν κλίσι τῶν τυχῶν τοῦ Πολέμου ὑπὲρ τῶν Βορείων καὶ τὴν συνεχὴ προέλασι τῶν Ἐνωτικῶν Στρατευμάτων στὸν Νότο, ἡ βάσις ἔξορμήσεως τῶν καταδρομικῶν μετετέθη εἰς οὐδετέ-

ρους Βρεττανικούς λιμένας, όπου και κατέφυγον καταδιωκόμενα (όπως π.χ. το «Σοῦμπτερ» ύπό τὸν περίφημο Captain Semmes ηὗρε ἀσυλο στὸ Γιβραλτάρ τὸ 1862). Τὰ Ἀγγλικὰ Ναυπηγεῖα τοῦ Liverpool (τοῦ Birkenhead ἢ τοῦ ποταμοῦ Mersey) παρήγαγον πυρετωδῶς τὰ ἀπαιτούμενα πλοῖα, καὶ στὰ Ἀγγλικὰ ἐδάφη συνετελεῖτο ύπὸ διάφορα προσχήματα ἢ συνολικὴ παρασκευὴ καὶ ἔξοπλισμὸς τῶν Ἀνθενωτικῶν.

Τὰ καταδρομικὰ τῶν Νοτίων ἐπιτέμενα κατὰ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῶν Ἐνωτικῶν, τὰ συνελάμβαναν, τὰ διήρπαζαν καὶ τὰ ἐβύθιζαν. Τόση ἡταν δὲ ἡ φθορὰ ποὺ προκαλοῦσαν ὥστε πολλὰ πλοῖα τῶν Βορείων ἡναγκάζοντο νὰ ὑφώσουν οὐδετέρα σημαία ἀντὶ τῆς Ἀμερικανικῆς γιὰ νὰ διαφύγουν τὴν σύλησι καὶ καταστροφή.

Τὸ Alabama ἡταν ἔνα τέτοιο καταδρομικὸ ποὺ προξένησε μεγάλη ζημιὰ στὸ Ἀμερικανικὸ Ἐμπορικὸ Ναυτικό. Καθειλκύσθη τὸ 1862 στὸ Λίβερπουλ προοριζόμενο γιὰ τοὺς Νοτίους. "Ηδη κατὰ τὴν διάρκεια τῆς κατασκευῆς του ἡ Ἐνωσις τῶν Βορείων εἶχε καταγγείλει τὴν ναυπήγησί του ὡς παραβίασι τῆς Ἀγγλικῆς οὐδετερότητος. Γιὰ νὰ ἀποφευχθῇ προσωρινὰ διπλωματικὴ ἐμπλοκή, τὸ Alabama ἔξεπλευσε ἀπὸ τὸ Λίβερπουλ στὶς 29.7.1962 μὲ Ἀγγλικὴ σημαία γιὰ δοκιμαστικὸν πλοῦν, ἀνώνυμο (ὑπ' ἀριθμὸ μητρώου κατασκευῆς μόνον), χωρὶς νὰ ἔχῃ ἔξοπλισθῇ καὶ στερούμενο ἀκόμη καὶ πληρώματος. Εύρισκόμενο ἐν πλῷ ἐντὸς τῶν Ἀγγλικῶν χωρικῶν ὑδάτων προσέλαβε μερικοὺς ναυτικοὺς καὶ ἔναν πρῶτο ἔξοπλισμὸ ἀπὸ δύο ἄλλα Ἀγγλικὰ σκάφη, ἐπεράτωσε δὲ τὸν ἔξοπλισμό του εἰς ἀνθρώπινο καὶ πολεμικὸ δυναμικὸ στὴν Terceira τῶν Ἀζορῶν ἀπὸ δύο ἄλλα Ἀγγλικὰ πλοῖα τὰ ὅποῖα ἀπέπλευσαν ἀπὸ Λίβερπουλ καὶ Λονδίνο ὀλίγο μετὰ τὴν ἀναχώρησί του. Επρόκειτο γιὰ μία ἐπιχείρησι καλύψεως καὶ προσχημάτων.

Τὸ Alabama ἔδρασε ἐπὶ διετίᾳ, κατεβύθισε περὶ τὰ 70 Ἐνωτικὰ πλοῖα, καὶ τελικὰ ἐβύθισθη μετὰ ἀπὸ μία ναυμαχικὴ μονομαχία μὲ τὸ Ἀμερικανικὸ Kearsage ἔξωθι τοῦ Χερβούργου στὶς 19.6.1864. Τὸ Alabama ἔφερε καθ' ὅλην τὴν διάρκεια τῆς ζωῆς του τὴν Ἀγγλικὴ Σημαία.

Μετά τὴν λῆξι τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ἐμφυλίου Πολέμου οἱ Η.Π.Α., μὲ Διακοίνωσι πρὸς τὴν Ἀγγλικὴ Κυβέρνησι, ἐπανελάμβαναν τὴν θέσιν τῶν, ὅτι ἡ συμπεριφορὰ τῆς Ἀγγλίας κατὰ τὸν Πόλεμο παρεβίαζε τὴν Οὐδετερότητα ποὺ ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις εἶχε ἡ ἴδια ἐξ ἀρχῆς ἔξαγγείλει, πέραν τοῦ ὅτι καὶ ἡ ἀρχικὴ Πράξις Οὐδετερότητος ἦταν ἐχθρικὴ ἐνέργεια ἐναντίον τῶν Η.Π.Α. ἀφοῦ βιαστικὰ καὶ πρόωρα ἀνεγνώριζε de facto τὶς Νότιες Πολιτεῖς ὡς ἀνεξάρτητες. Οἱ Η.Π.Α. ἀπαιτοῦσαν ἐπίσης ἀποζημίωσι γιὰ τὴν βλάβη ποὺ ὑπέστησαν ἀπὸ τὴν δρᾶσι τοῦ Alabama καὶ τῶν ἄλλων καταδρομικῶν ποὺ κατεσκευάσθησαν στὰ Ἀγγλικὰ Ναυπηγεῖα. Ἡ ζημιὰ κατελογίζετο εἰς δύο σκέλη: τὶς ἀμεσες ζημιές ποὺ ὑπέστη τὸ ἐμπορικὸ ναυτικὸ καὶ τὴν ἔμμεση βλάβη ποὺ προκλήθηκε στὸ Ἀμερικανικὸ "Εθνος ἀπὸ τὴν παράτασι τοῦ πολέμου, ἀπὸ τὴν ἀνάγκη ηὑξημένων ἀμυντικῶν παρασκευῶν στὸ πολεμικὸ ναυτικὸ πρὸς ἀντιμετώπισι τῆς δράσεως τῶν καταδρομικῶν, καὶ ἀπὸ τὶς γενικές δυσμενεῖς συνέπειες στὸ Ἀμερικανικὸ Ἐμπόριο. Στὴν ἀξίωσι γιὰ ἀποζημίωσι τῶν ἀμεσων, ἴδιωτικῶν ζημιῶν, προσετίθεντο οἱ λεγόμενες «ἔμμεσες ἀπαιτήσεις». Τέλος οἱ Η.Π.Α. ἐζήτουν νὰ παραπεμφθῇ τὸ θέμα εἰς Διαιτησία.

Στὴν ἀρχὴ ἡ Ἀγγλία ἤρνηθη διαρρήδην τὴν Διαιτησία. Ὁ Lord Russell ἐδήλωσε κατηγορηματικά:

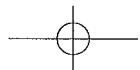
«Ἡ Κυβέρνησις τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος εἶναι ἡ μόνη ἐγγυήτρια τῆς τιμῆς της. Δὲν μπορεῖ νὰ δεχθῇ ὅτι δυνατὸν νὰ ἔχῃ δράση μὲ κακὴ πίστι στὴν τήρησι τῆς Οὐδετερότητος τὴν ὅποιαν διεκήρυξε... Πρέπει ἐπομένως νὰ ὀρυθῇ εἴτε νὰ προσφέρῃ ἀποζημίωσι γιὰ συλλήψεις διενεργηθεῖσες ἀπὸ τὸ Alabama, εἴτε νὰ παραπέμψῃ τὸ θέμα σὲ ὅποιαδήποτε ξένη Δύναμι». Ταυτοχρόνως ἡ Ἀγγλία ἐπεκαλεῖτο τὸ ἐσωτερικό της Δίκαιο γιὰ νὰ ὑποστηρίξῃ ὅτι δὲν εἶχε παραβῆ τὸ καθῆκον τῆς ἡ δράση παρανόμως. Ὁ Ισχύων Νόμος τοῦ 1821 ἐπὶ τοῦ θέματος (Foreign Enlistment Act) δὲν ἀνεγνώριζε στὴν Κυβέρνησι τὸ δικαίωμα, οὔτε ἐπέτρεπε εἰς οἰανδήποτε περίπτωσι τὴν δυνατότητα ἐπιτάξεως μὴ ἔξωπλισμένων πλοίων (ὅπως τὸ Alabama κατὰ τὸν ἀπόπλου του).

Στὴν Ἀμερικανικὴ ἀπάντησι (Adams) τὸ ζήτημα ἐστιάζετο στὸ ὅτι κατὰ τὴν Ἀγγλικὴ θέσι «μία οὐδετέρα Δύναμις εἶναι ὁ μόνος χριτῆς τοῦ βαθμοῦ στὸν

όποιο ἐπετέλεσε τὸ καθῆκον της ὑπὸ ἔνα κώδικα τῆς δικῆς της κατασκευῆς». Έν τοιαύτῃ περιπτώσει, ἐσημειοῦτο, σὲ κάθε μελλοντικὸ πόλεμο οὐδέτεροι λιμένες μποροῦν νὰ καταστοῦν κέντρα ἀποτελεσματικωτάτης ἐκμεταλλεύσεως τῶν ἀναγκῶν καὶ δυσκολιῶν τοῦ ἐμπορίου τοῦ ἐνὸς ἢ τοῦ ὄλλου ἐκ τῶν ἐμπολέμων. (Στὴν ούσια ἡ ἀρχὴ τῆς λείας καὶ τοῦ σύλου μπορεῖ δηλαδὴ νὰ ἐπαναλειτουργήσῃ καὶ ἀπὸ οὐδετέρα βάσι). Καὶ ἡ Ἀμερικανικὴ Διακοίνωσις σαφῶς ὑπεδήλωνε τὴν ἐφαρμογὴ τῆς Βρεττανικῆς ἀκριβῶς θέσεως ὡς ἀρχῆς οὐδετερότητος ἐκ μέρους τῆς Ἀμερικῆς ἐναντίον τῶν Βρεττανικῶν συμφερόντων στὸν ἐπόμενο μείζονα Εύρωπαϊκὸ Πόλεμο στὸν ὅποιο θὰ ἐμπλακῇ ἡ Βρεττανία.

Ἡ Ἀγγλία εἶχε διαπράξει σφάλμα: μὲ τὴν πρώτη θέσι της εἶχε ὑπερακοντίσει τὶς πραγματικὲς δυνατότητες τῆς ἴσχυος της. Τὴν θέσι ἐκείνη δὲν μποροῦσε νὰ ἐφαρμόσῃ συνεπῶς ἡ ἴδια, οὔτε τὴν συνέφερε νὰ γίνη γενικῶς ἀποδεκτὴ ἀρχὴ οὐδετερότητος, ἐὰν ἐπρόκειτο νὰ στραφῇ ἐναντίον της. Δὲν εἶχε τὰ ἀπαιτούμενα περιθώρια δυνάμεως καὶ ἀντοχῆς σὲ ἀντίξοη ἐφαρμογὴ τῆς ἀρχῆς που ἐπεκαλεῖτο. Κατὰ συνέπεια ἀρχισε τὴν προσπάθεια εὐσχήμου ὑποχωρήσεως, ἐν ὅφει μάλιστα τῆς Ἀμερικανικῆς ἐπιμονῆς ἢ ὅποια ὡδήγησε μέχρι τὸν κίνδυνο διακοπῆς τῶν Διπλωματικῶν σχέσεων μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν.

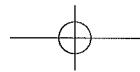
Συσταθεῖσα Μεικτὴ Ἐπιτροπὴ πρὸς προκαταρκτικὴ ἐξέτασι ὅλων τῶν πτυχῶν τῆς διαφορᾶς κατέληξε στὶς 14.1.1869 στὴν ὑπογραφὴ κοινοῦ Πρωτοκόλλου διὰ τοῦ ὅποίου τὸ ὄλο πλέγμα τῆς διαφορᾶς παρεπέμπετο νὰ ἐξετασθῇ ἀπὸ εἰδικὴ πρὸς τοῦτο Μεικτὴ Ἐπιτροπὴ, ἐξαιρουμένου τοῦ ζητήματος τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν Νοτίων Πολιτειῶν ὡς Ἐμπολέμου Κράτους ὑπὸ τῆς Βρεττανίας κατὰ τὴν ἀρχὴ τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ἐμφυλίου Πολέμου. Ἐπ’ αὐτοῦ διαδοχικὲς Ἀγγλικὲς Κυβερνήσεις ὑπεστήριζαν ὅτι ἡ ἀναγνώρισις τῶν Νοτίων Πολιτειῶν ἦταν μία καθαρῶς πολιτικὴ πράξις που δὲν μπορεῖ κατ’ οὐδένα τρόπο νὰ ὑποβληθῇ εἰς χρίσι περὶ τῆς προσφορότητος ἢ τοῦ δικαίου της εἰς οἰοδήποτε δικαιοδοτικὸ "Οργανο. Ἀπὸ τὸ ὄλλο μέρος δὲ Lord Stanley (διαδεχθεὶς τὸν Lord Russell) ἐδέχθη κατὰ βάσιν τὴν καταβολὴ ἀποζημιώσεων γιὰ τὶς ἀμεσες τουλάχιστον συνέπειες τῆς Ἀγγλικῆς τακτικῆς κατὰ τὸν Ἐμφύλιο Πόλεμο:

«Ούδεποτε ὀπέκρυψα τὴν γνώμην μου ὅτι οἱ Ἀμερικανοὶ διεκδικητές, ἢ τουλάχιστον μερικοὶ ἀπὸ αὐτούς, πολὺ πιθανὸν νὰ κερδίσουν τὴν ὑπόθεσίν των καὶ νὰ λάβουν τὰ χρήματά των. Τὸ χρηματικὸ μέρος τοῦ ζητήματος εἶναι γιὰ ἐμᾶς ἀνεπαίσθητα μικρό».

Κατ' οὓσιαν ἡ Ἀγγλία τώρα ἐδέχετο νὰ συζητήσῃ τὸ θέμα τῶν ἀμέσων τουλάχιστον ἀποζημιώσεων ἀρκεῖ νὰ μὴν ἐνεπλέκετο εἰς αὐτὸ ἔξετασις τοῦ δικαιώματος τῆς ἀναγνωρίσεως τῶν Νοτίων Πολιτειῶν ὡς ἐμπολέμων στὴν ἀρχὴ τοῦ Πολέμου. Βεβαίως αὐτὸ ἀντεπροσώπευε οὐσιαστικὰ νίκη τῆς Ἀμερικανικῆς Διπλωματίας: ἡ βελτίστη βάσις τῶν Ἀμερικανικῶν θέσεων ἦταν ἀκριβῶς ἢ προσβολὴ τῆς Ἀγγλικῆς στάσεως στὸν Πόλεμο ὡς ἀσυνεποῦς καὶ ἀδίκου κρινομένης μὲ τὸ κριτήριο τῆς Οὐδετερότητος ποὺ ἡ ἴδια ἡ Ἀγγλία ἐθέσπισε στὴν ἀρχὴ τοῦ Πολέμου. Η Ἀγγλικὴ πρακτικὴ ἀντετίθετο στὴν Ἀγγλικὴ Διακήρυξι, ποὺ καὶ αὐτὴ ἦταν ἐχθρικὴ γιὰ τὴν Βόρειο Ἐνωσι: ἀλλὰ τὸ ἰσχυρὸ διπλωματικὸ ὅπλο τῶν Η.Π.Α. ἦταν ἡ μὴ τήρησις τῆς ἔξηγγελμένης Οὐδετερότητος ἐκ μέρους τῆς Ἀγγλίας, καὶ ὅχι ἡ ἔξαγγελία αὐτὴ καθ' ἐαυτὴ τῆς Οὐδετερότητος. Βεβαίως ἡ πρόωρος ἀναγνώρισις τῶν Νοτίων Πολιτειῶν ὡς ἐμπολέμων (ποὺ ἡ Διακήρυξι τῆς Οὐδετερότητος συνίστα) ἐχρησιμοποιήθη ὑπὸ τῶν Η.Π.Α. ὡς τεκμήριο πρὸς ἀπόδειξι τῆς γενικῶς ἐχθρικῆς στάσεως τῆς Βρεττανίας καὶ τῆς πλήρους εὐθύνης τῆς χώρας αὐτῆς γιὰ τὰ συμβάντα ἐν σχέσει πρὸς τὸ θαλάσσιο ἐμπόριο κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ πολέμου.

Μὲ τὸ Πρωτόκολλο τοῦ 1869 ἡ ὑπόθεσις παρεπέμπετο εἰς Μεικτὴ Ἐπιτροπή, δηλαδὴ κατ' οὓσιαν εἰς Διαπραγμάτευσι μεταξὺ τῶν διαφερομένων χωρῶν. Η Ἀμερικανικὴ Γερουσία ἀπέρριψε τὸ Πρωτόκολλο, φαίνομενικὰ μὲν διότι ἔξηρεῖτο ἡ ἔξετασις τῆς νομιμότητος τῆς Ἀγγλικῆς ἀναγνωρίσεως τῶν Νοτίων Πολιτειῶν ὡς ἐμπολέμων, οὐσιαστικὰ δῆμως διότι τὸ νομικὸ πλαίσιο βάσει τοῦ ὅποίου θὰ ἐκρίνετο τὸ δόλον θέμα ὑπὸ τῆς Μεικτῆς Ἐπιτροπῆς παρέμενε ἀσφαές καὶ διαμφισβητούμενο, μὲ τὴν Ἀγγλία μάλιστα ἐπιμένουσα ὅτι ἡ πολιτικὴ τῆς ἐπὶ τῆς τηρήσεως τῆς Οὐδετερότητος μποροῦσε μόνον νὰ κριθῇ βάσει τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Δικαίου. Κατὰ τὴν ἰσχύουσα τότε Νομοθεσία τῆς μάλιστα ἡ πρακτικὴ τῆς κατὰ τὸν Πόλεμο δὲν εἶχε παραβιάσει τὴν ἀρχὴ τῆς Οὐδετερό-

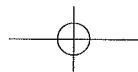

τητος. Ἐπὶ πλέον η Ἀμερικὴ ἐπέμενε σταθερὰ σὲ Διαιτησία.

Νέα δεκαμελής Μεικτὴ Ἐπιτροπὴ (ἀντιπρόσωποι καὶ ἐκ τῶν δύο διαφερομένων ωρῶν) κατέληξε σὲ συμφωνία μεταξὺ τῶν Κρατῶν. Στὶς 8.5.1871 ὑπεγράφη ἡ Σύμβασις τῆς Washington διὰ τῆς ὁποίας τὸ θέμα παρεπέμπετο εἰς Διαιτησία, προσδιωρίζετο ἡ σύστασις τῆς Διαιτητικῆς Ἐπιτροπῆς καί, τὸ σπουδαιότερο, καθωρίζοντο οἱ κανόνες Δικαίου βάσει τῶν ὅποίων θὰ ἔξεδίδετο ἡ Διαιτητικὴ Ἀπόφασις. Ἡ Σύμβασις δηλαδὴ συνίστα τὸ Συνυποσχετικὸ (compromissum) παραπομῆς τοῦ θέματος σὲ Διαιτησία, καὶ ἀπεκρυστάλλωνε τὸ νομικὸ πλαίσιο τῆς διαμφισβητήσεως.

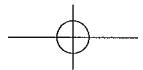
Τὸ συμφωνηθὲν Δίκαιο περὶ τῆς Οὐδετερότητος κατὰ τὴν διάρκεια Ναυτικοῦ Πολέμου ἐσωματοῦντο εἰς τοὺς περιφήμους Τρεῖς Κανόνες τῆς Washington (Washington Rules), τοὺς ὅποίους οἱ δύο Χῶρες μάλιστα ἀνελάμβανον νὰ προωθήσουν ὡς Διεθνὲς Δίκαιο ἐπὶ τοῦ θέματος. Κατὰ τοὺς Κανόνες τῆς Washington, κάθε Κυβέρνησις Οὐδετέρου Κράτους ὑποχρεοῦται:

- 1) Νὰ ἀσκῇ μὲ τὴν ἀπαραίτητη ἐπιμέλεια (with due diligence) μέριμνα ὥστε νὰ ἐμποδίζεται (α) ὁ ἀπόπλους, ἀπὸ τὰ χωρικὰ ὕδατα τοῦ Κράτους, πλοίου μερικῶς ἢ ὀλικῶς κατηρτισμένου διὰ πολεμικὴν χρῆσιν, περὶ τοῦ ὅποίου ὑπάρχουν στοιχεῖα ὅτι θὰ ἐπιτεθῆ κατὰ μᾶς τῶν ἐμπολέμων Δυνάμεων πρὸς τὴν ὅποίαν τὸ ὅπ' ὅψιν Κράτος διατηρεῖ φιλικὲς σχέσεις, καὶ (β) ὁ ἔξοπλισμὸς ἐνὸς τέτοιου πλοίου εἰς ἀνθρώπινο ἢ ἄψυχο ὄλικὸ ἔκτὸς τῶν χωρικῶν ὕδατων τοῦ ἐν λόγῳ Κράτους.
- 2) Νὰ μὴν ἐπιτρέπῃ τὴν χρῆσι τῶν λιμένων καὶ τῶν χωρικῶν ὕδατων τοῦ ἐν λόγῳ Κράτους ἀπὸ κάποια ἐμπόλεμο Δύναμι ὡς ὁρμητηρίων ναυτικῶν ἐπιχειρήσεων κατὰ ἄλλης ἐμπολέμου Δυνάμεως ἢ ὡς βάσεων ἀναπληρώσεως ἢ ἀνεφοδιασμοῦ εἰς πολεμικὸ ἢ ἀνθρώπινο ὄλικὸ τῶν πλοίων της.
- 3) Νὰ ἐμποδίζῃ ἐνεργητικὰ τὴν παραβίασι τῶν ὅρων αὐτῶν οὐδετερότητος ἐκ μέρους τῶν ὑπηκόων της ἢ καὶ κάθε προσώπου εὑρισκομένου εἰς τοὺς λιμένες, τὰ χωρικά της ὕδατα καὶ γενικῶς εἰς τὴν σφαῖρα δικαιοδοσίας της.

Είναι σαφές ότι οι Κανόνες της Washington συνετέθησαν έτσι ώστε ή στάσις της 'Αγγλικής Κυβερνήσεως κατά την διάρκεια του 'Αμερικανικού 'Εμφυλίου Πολέμου νὰ παραβιάζει καὶ τοὺς τρεῖς. Τὸ Διαιτητικὸ "Οργανο ἐφαρμόζον αὐτοὺς δὲν εἶχε κατ' οὓσιαν παρὰ νὰ ἐκδώσῃ μία προειλημμένη ἀπόφασι. Ἡ Διαιτησία στὴν πραγματικότητα ἀπετέλει ἀπλῶς τὴν ἐξωτερικὴ ἐπένδυσι συμφωνίας ποὺ εἶχε ἐπιτευχθῆ διὰ διαπραγματεύσεως μεταξὺ τῶν δύο διαφερομένων χωρῶν. Ἀπὸ πολιτικοδιπλωματικῆς ἀπόφεως τὸ κύριο καὶ ἀποφασιστικῆς σημασίας "Ἐγγραφο δὲν εἶναι ἡ 'Απόφασις τῆς Διαιτησίας ἀλλὰ τὸ Συνυποσχετικὸ διὰ τοῦ ὅποιου ἡ ὑπόθεσις παρεπέμφθη εἰς Διαιτησία.

Ἡ ὑποχώρησις τῆς M. Βρεττανίας στὴν οὓσια ἐκαλύπτετο ὑπὸ τὴν μορφὴ τῆς Διαιτησίας. Παρουσιάζετο ἐπίσης ἡ ἐντύπωσις ἔξισορροπητικῆς παραχωρήσεως ἐκ μέρους τῶν H.P.A. κατὰ τὸ ὅτι τὸ θέμα τῆς προώρου ἀναγνωρίσεως τῶν Νοτίων Πολιτειῶν δὲν παρεπέμπετο εἰς Διαιτησία. Τέλος, ἡ Κυβέρνησις τῆς M. Βρεττανίας προέβη εἰς μία θεαματικὴ κίνησι δημιουργίας προπετάσματος γιὰ τὴν πραγματικὴ τῆς ὑποχώρησι. Ἡ Κυβέρνησις ὑπεστήριζε ὅτι ἐδεσμεύετο μόνον ἀπὸ τὴν ἐσωτερικὴ τῆς Νομοθεσία ὡς πρὸς τὴν ἔννοια τῆς Οὐδετερότητος τὴν ὅποιαν ἔπρεπε νὰ ἐφαρμόσῃ μετὰ τὴν Διακοίνωσί της περὶ Οὐδετερότητος στὴν ἐμπόλεμο κατάστασι μεταξὺ Βορείου Ἐνώσεως καὶ Νοτίου Συνομοσπονδίας κατὰ τὸν 'Αμερικανικὸ 'Εμφύλιο Πόλεμο. Ἀλλὰ ὁ σχετικὸς Νόμος τοῦ 1821 (Foreign Enlistment Act) ἐκάλυπτε τὴν στάσι τῆς κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ Πολέμου. Γιὰ νὰ μὴν φανῇ λοιπὸν ὅτι ἡ στάσι τῆς αὐτὴ θὰ κριθῆ σύμφωνα μὲ Κανόνες Ἐξωτερικοῦ Δικαίου ἥλλαξε ἡ ἴδια τὴν ἐσωτερικὴ Νομοθεσία. Ἔτοι τὸ 1870 ἐφηφίσθη ἀπὸ τὴν Βουλὴ τῶν Κοινοτήτων νέος νόμος Foreign Enlistment Act, διὸ τοῦ ὅποιου ἡνοίγετο ὁ δρόμος γιὰ τὴν ἀποδοχὴ τῶν τριῶν Κανόνων τῆς Washington. Ἔτι περαιτέρω, ἡ 'Αγγλικὴ Κυβέρνησις συνεφώνησε ὅτι ἡ διαιτητικὴ ἐκδίκασις τῆς ὑποθέσεως Alabama καὶ σχετικὰ θὰ διεκπεραιοῦτο βάσει τῆς νέας ἐσωτερικῆς Νομοθεσίας καὶ τῶν τριῶν Κανόνων, οἱ ὅποιοι Νομοθεσία καὶ Κανόνες δὲν ἦσαν ἐν ἴσχυι κατὰ τὴν διάρκεια τελέσεως τῶν κρινομένων πράξεων καὶ παραλείφεων. Ἀπὸ νομικῆς ἀπόφεως δηλαδή, ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ἐδέχθη νὰ κριθῇ ἡ ὑπόθεσις μὲ δίκαιο ἀναδρομικῆς ἴσχυος.

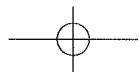

Αλλὰ ὅλα αὐτὰ ἀπετέλουν ἀπλῶς δημαγωγικοὺς νομικισμούς. Ἡ οὐσία τοῦ θέματος εἶναι ὅτι οἱ διαφερόμενες χῶρες συνεφώνησαν ὡς πρὸς τὸ νομικὸ πλαίσιο βάσει τοῦ ὅποιου θὰ κριθῇ ἢ διαφορά των ἀπὸ τὸ πρὸς τοῦτο ὁριζόμενο Διαιτητικὸ Ὀργανο.

Ἡ Διαιτησία ἀνετέθη μὲ τὴν Σύμβασι τῆς 8.5.1871 σὲ πενταμελὴ Διεθνὴ Ἐπιτροπὴ συγκροτούμενη ἀπὸ μέλη ὁριζόμενα ἐν ἐξ ἐκάστης τῶν δύο διαφερομένων χωρῶν Η.Π.Α. (1) καὶ Μ. Βρεττανίας (2), καὶ ἐπίσης τῆς Βραζιλίας (3), τῆς Ἰταλίας (4) καὶ τῆς Ἐλβετίας (5). Ἡ Βραζιλία καὶ Ἰταλία ἀντιπροσώπευαν τὸν Νέο καὶ Παλαιὸ Κόσμο στοὺς ὅποιους ἀνήκαν ἀντιστοίχως οἱ δύο διαφερόμενες χῶρες, ἢ δὲ Ἐλβετία προσετέθη ὡς κατ' ἔξοχὴν οὐδετέρᾳ χώρᾳ εἰς τὴν ὅποια καὶ θὰ συνήρχετο ἢ Ἐπιτροπὴ Διαιτησίας (Γενεύη). Διὰ τῆς Συμβάσεως τῆς Washington, τὰ δύο μέρη προαπεδέχθησαν τὴν ἀπόφασι τῆς Διαιτητικῆς Ἐπιτροπῆς ὡς ὁριστικὴ διευθέτησι τῆς μεταξύ των διαφορᾶς.

Τὸ Διαιτητικὸν Δικαστήριον συνῆλθε στὶς 15.12.1871 καὶ ἐξέδωσε τὴν κρίσι του στὶς 14.9.1872. Μὲ τὴν ἀπόφασι τῆς Διαιτησίας αὐτῆς ἢ Ἀγγλία (ὅπως ἦταν ἀναμενόμενο) ἀνεγνωρίσθη ὅτι παρεβίασε καὶ τοὺς τρεῖς Κανόνες Οὐδετερότητος τῆς Washington κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ Ἀμερικανικοῦ Ἐμφυλίου Πολέμου, κατεδικάσθη δὲ εἰς καταβολὴ ἐφ' ἀπαξ ἀποζημιώσεως πρὸς τὶς Η.Π.Α. ὑψους \$ 15.500.000.

Ἡ ἀπόφασις ὑπεγράφη ὑπὸ τῶν 4 μόνον μελῶν τοῦ Διαιτητικοῦ Δικαστηρίου, ἀφοῦ δὲ ἀντιπρόσωπος τῆς Βρεττανίας ἤρνήθη νὰ τὴν προσυπογράψῃ. Λόγῳ διμως τῆς προηγηθείσης Συμβάσεως τῆς Washington ἢ Ἀγγλία, ἀν καὶ ἐθεώρησε ἐσφαλμένη τὴν ἀπόφασι, τὴν ἀπεδέχθη καὶ τὴν ἐξετέλεσε.

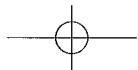
Κεφαλαιο 32

Η ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΩΣ ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΠΙΛΥΣΕΩΣ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ -ΔΙΕΝΕΞΙΣ ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗΣ ΓΟΥΙΑΝΑΣ

Στὸ τέλος τοῦ προηγουμένου αἰῶνος κατέστη περιβόητος ἡ διένεξις μεταξὺ Βενεζουέλας καὶ Μ. Βρεττανίας ὡς πρὸς τὰ σύνορα τῆς Βρεττανικῆς Γουϊάνας. Ἡ νομικὴ βάσις τῆς Βενεζουελανῆς διεκδικήσεως ἦταν ἴσχυρὰ: συνίστατο σὲ παλαιὲς Συμφωνίες καθορισμοῦ τῶν συνόρων μεταξὺ Ὀλλανδικῶν καὶ Ἰσπανικῶν Ἀποικιῶν στὴν περιοχὴν. Ἀλλὰ ἡ νομικὴ ἴσχυς τῆς ἀξιώσεως τῆς Βενεζουέλας εἶχε εὐρὺ φάσμα ἐφαρμογῆς: μέγα μέρος τῆς ὑπὸ de facto Βρεττανικὴ κατοχὴ Γουϊάνας θὰ περιήρχετο στὴν Βενεζουέλα ὡς ἀποτέλεσμα τῶν πρωτογενῶν, καὶ μὴ ἐν συνεχείᾳ τυπικὰ ἀκυρωθεισῶν Συμφωνιῶν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐπὶ γενεὲς ἡ Μ. Βρεττανία εἶχε ἀσκήσει κυριαρχικὰ δικαιώματα σὲ τμῆμα τῆς ἀμφισβητουμένης περιοχῆς, τὸ ὅποιο κατείχετο ἀπὸ Βρεττανοὺς ἀποίκους.

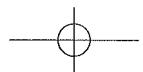
Ο πυρὴν τῆς Βρεττανικῆς Γουϊάνας ἀνῆκε στὶς ἀρχικὲς Ὀλλανδικὲς κτήσεις. Οἱ πρῶτοι Βρεττανοὶ ἀποικοὶ ἐγκατεστάθησαν τὸ 1604 στὴν παραθαλάσσια περιοχὴ περὶ τὸ Νέο Ἀμστερνταμ (καὶ τοῦτο εἶναι χαρακτηριστικό) καὶ τὴν μετέπειτα πρωτεύουσα Georgetown. Ἡ Βρεττανία κατέλαβε ἐνεργὰ τὴν χώρα τὸ 1781, ἀλλὰ ἡ κατοχὴ ἔλαβε ἐπίσημο χαρακτῆρα τὸ 1815 μετὰ πολλὲς διαμφισβητήσεις καὶ διαπραγματεύσεις μὲ τὴν Ὀλλανδία. Τὰ δυτικὰ ὅμως σύνορα πρὸς τὴν γειτνιάζουσα περιοχὴ τῆς Ἀντιβασιείας τῆς Νέας Γρανάδας (ἰδρυθείσης τὸ 1718 ὡς Ἰσπανικῆς κτήσεως), καὶ τὰ νότια πρὸς τὴν Πορτογαλικὴ Βραζιλία παρέμεναν ἀπροσδιόριστα (ώρισθησαν τελικὰ μόνον τὸ 1899 καὶ 1904 ἀντιστοίχως). Τὸ 1811 ἀνεκηρύχθη ἡ ἀνεξαρτησία τῆς Βενεζουέλας, τὸ δὲ 1819 συνεστήθη ἡ Μεγάλη Κολομβία, περιλαμβάνουσα Βενεζουέλα, Κολομβία, Ἐκουαντόρο καὶ τμῆμα τοῦ Περού (Oriente) ἡ Μεγάλη Κολομβία διελύθη τὸ 1830.

Τὰ νότια ὄρεινὰ τμήματα (ὅρη τῆς Γουϊάνας) τῆς Βενεζουέλας καὶ τῆς Βρεττανικῆς Γουϊάνας παρέμεναν ἐν πολλοῖς ἀνεξερεύνητα, ἀκατοίκητα καὶ ἀνεκμετάλλευτα. Στὴν εὐρύτερη περιοχὴ ἐτοποθετεῖτο ἀπὸ τοὺς πρώτους ἐξερευνητὲς τὸ μυθικὸ El Dorado. Τὰ μεταλλεῖα χρυσοῦ ποὺ ἐνετοπίσθησαν κατὰ μῆκος τῆς λεκάνης τοῦ ποταμοῦ Cuyuni, καὶ τὰ ὄρυχεῖα ἀδαμάντων ἐκατέρωθεν τῶν

σημερινῶν συνόρων Βενεζουέλας καὶ Βρεττανικῆς Γουϊάνας ἐνέτειναν τὴν Βρεττανικὴν πίεσην πρὸς Δυσμάς. Τὸ 1880 ἡ Ἀγγλία ἥγειρε διεκδικήσεις εἰς ἐδάφη δυτικὰ τοῦ Ἐσσεκουΐμπο περιελαμβάνοντα ὅλον τὸν κάτω ροῦ τοῦ Cuyuni, στὰ δύοτα προέβη καὶ εἰς de facto ἐγκαταστάσεις καὶ ἐκμεταλλεύσεις. Τὸ 1886 ἡ Βενεζουέλα ἥξισε ἀνευ ἀποτελέσματος τὴν ἀποχώρησιν τῶν Βρεττανῶν· οἱ διπλωματικὲς σχέσεις μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν διεκόπησαν τὸ 1887. Κατὰ τὴν ἐπομένη δεκαετία ἡ Βρεττανία ηὔξανε τὶς διεκδικήσεις τῆς καὶ εἶχε φθάσει νὰ ἀπαιτῇ τὰ ἐδάφη μέχρι καὶ τοῦ Δέλτα τοῦ Orinocco (κυρίου ποταμοῦ τῆς βορειοτάτης Νοτίου Ἀμερικῆς).

Ἡ συνοριακὴ διένεξις καθίστατο λοιπὸν ἐδαφικὸν ζήτημα μεγάλης κλίμακος. Ἡ Βρεττανικὴ Κυβέρνησις ἡρνεῖτο ἐπίμονα νὰ ἀποδεχθῇ Διαιτησία ἐπὶ τοῦ προβλήματος παρὰ τὴν Ἀμερικανικὴν ἐπιμονὴν ἐπὶ τούτου. Ὁ Λόρδος Salisbury εἶχε ἐκθέσει εὐχρινῶς τὴν Ἀγγλικὴν θέσιν: «Ἡ διεκδίκησις τῆς Βενεζουέλας εἶναι τόσο εὐρέως φάσματος ποὺ θέτει ἐν ἀμφιβόλῳ συμφέροντα καὶ δικαιώματα τὰ δύοτα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ διευθετηθοῦν ἀπὸ μίᾳ ἀπεριόριστο Διαιτησίᾳ... Ἔκτείνεται στὰ δύο τρία τῆς Ἀποικίας τῆς Βρεττανικῆς Γουϊάνας· προσβάλλει τίτλους ποὺ δὲν ἔχουν τεθῆ ἐν ἀμφιβόλῳ γιὰ πολλὲς γενεές... Ἡ ἀποφις τῆς Κυβερνήσεως τῆς Αὐτῆς Μεγαλειότητος εἶναι ὅτι ὅπου τὸ ἀντικείμενο τῆς διαφορᾶς εἶναι μείζονος σημασίας καὶ ἀναφέρεται σὲ δικαιώματα τὰ δύοτα ἀνήκουν σὲ εὐμεγέθη πληθυσμὸν καὶ εἶναι βαθύτατα προσφιλὴ εἰς αὐτόν, τότε ἀπαιτοῦνται ἴδιαίτερες προφυλάξεις ἔναντι οἰασδήποτε κακοτοκίας τῆς Δικαιοσύνης.» Ὑπὸ ἀσφυκτικὴν πίεσιν ἐκ μέρους τῶν H.P.A., ἡ Ἀγγλία συνεφώνησε τελικὰ μὲν νὰ γίνῃ προσφυγὴ εἰς Διαιτησία, ἀλλὰ ὑπὸ τὸν ὄρο νὰ καταστῇ μέρος τοῦ νομικοῦ πλαισίου κρίσεως ὅτι πεντηκονταετής πραγματικὴ κατοχὴ συνιστᾷ πλήρη κυριότητα. Οἱ «ἴδιαίτερες προφυλάξεις» τοῦ Λόρδου Salisbury συνίσταντο στὸ νὰ ἐνσωματωθῇ στὸ νομικὸ πλαίσιο κρίσεως ἡ ἐγγύησις τοῦ ἀδιαιταράκτου «συμφερόντων καὶ δικαιωμάτων» σημαντικοῦ πληθυσμοῦ καὶ μακρᾶς πραγματικῆς ἴσχύος, παρὰ τὴν νομικὴν ἀκυρότητά των. Ἔτσι στὴν Συνθήκη τοῦ 1897 διὰ τῆς ὁποίας τὸ θέμα τῆς ὁριοθετήσεως τῶν ΒενεζουελοΓουϊάνων συνόρων παρεπέμπετο εἰς Διαιτησία, καὶ ἡ ὁποία κατ' οὓσιαν προσδιώριζε τὸ συνυποσχετικὸ (compromissum) τῶν δύο διαφερομένων χωρῶν

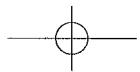
ύπηρχε δικαιοχή σχετικός έγγυητικός όρος:

«'Εναντία κατοχή ή κεκτημένο δικαίωμα σε μία περίοδο πενήντα έτῶν θὰ συνιστᾶ ἔγκυρο τίτλο. Οι Διαιτητὲς μποροῦν νὰ θεωρήσουν τὸν ἀποκλειστικὸ πολιτικὸ ἔλεγχο μιᾶς περιοχῆς, ὅπως καὶ τὴν πραγματικὴ ἐγκατάστασι εἰς αὐτήν, ἐπαρκὴ γιὰ τὴν θεμελίωσι ἐναντίου κατοχῆς ή γιὰ τὴν σύστασι τίτλου ἐκ κεκτημένου δικαιώματος».

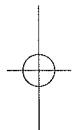
Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο τὸ ἀντικείμενο τῆς Διαιτησίας περιωρίσθη στὶς περιοχὲς ὅπου δὲν ύπηρχε μακρᾶς διαρκείας νομὴ ή κατοχὴ ἀπὸ "Αγγλους ἀποίκους, δηλαδὴ κατ' οὓσιαν στὴν ὑπάρχουσα μεθοριακὴ ζώνη. "Ετοι τὸ θέμα μετέπεσε ἀπὸ διεκδίκησι ἐκτεταμένων ἐδαφῶν βάσει τῆς νομικῆς ἀμφισβητήσεως τῆς de facto 'Αγγλικῆς κυριαρχίας ἐκεῖ, εἰς νομικὴ κύρωσι τῆς ὑπαρχούσης συνοριακῆς γραμμῆς μὲ ἐνδεχόμενες τροποποιήσεις τῆς χαράξεως τῆς βάσει τῆς διαρκείας τῆς 'Αγγλικῆς παρουσίας. Τὸ ζήτημα ἀπὸ νομικὸ ἔγινε πραγματικό, ἀφοῦ προηγουμένως συνεφωνήθη διὰ μεσολαβητικῆς διαπραγματεύσεως (Η.Π.Α.-Βενεζουέλα-Βρετανία) τὸ νομικὸ πλαίσιο ἐντὸς τοῦ δποίου ἔδει νὰ κινηθῇ ή κρίσις του, ἀκόμη καὶ ή διάρκεια ἐνεργοῦ παρουσίας καὶ κατοχῆς ίκανῆς νὰ δημιουργήσῃ δικαιώματα κυριαρχίας.

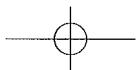
Τὴ Διαιτησία ἀνετέθη εἰς τὴν Ρωσσία, ή δὲ ἐκδοθεῖσα ἀπόφασις ήταν ἐξισορροπητική: ή περὶ τὸν κάτω ροῦ τοῦ Cuyuni περιοχὴ ἀπεδίδετο στὴν Γουϊάνα, ἀλλὰ τὸ ὄλο Δέλτα Amacuro τοῦ Orinoco ἐκυροῦτο ὑπὲρ τῆς Βενεζουέλας.

Τὴ περίπτωσις δεικνύει καθαρὰ τὴν φυσικὴ ροή τῶν διαδικασιῶν: διαπραγματεύσεις-διαμεσολάβησις-διαιτησία. Στὴν Διαιτησία καταλήγουν τὰ χράτη ὡς ἀποτέλεσμα βασικῆς συμφωνίας των. Δεικνύει ἐπίσης καὶ τὴν ἔξαρτησι τῶν ἐκάστοτε νομικῶν ρυθμίσεων ἀπὸ τὴν ιστορικὴ πραγματικότητα καὶ τὸν συσχετισμὸν δυνάμεων. Τὴ Βενεζουέλα ἔχει καὶ πάλι ἐγείρει ἐδαφικὲς διεκδικήσεις, ἐνεργεῖς καὶ σήμερα, κατὰ τῆς ἀνεξαρτήτου πλέον Γουϊάνας μέχρι τοῦ ἡμίσεως σχεδὸν τῆς ἐπικρατείας τῆς τελευταίας: θεωρεῖ ὅτι ἡ περιοχὴ μέχρι τὸν κάτω ροῦ τοῦ Essequibo πρὸς 'Ανατολὰς τῆς ἀνήκει. 'Επι-

ζητεῖ τὸν περιορισμὸν τῆς Γουϊάνας στὸν ἀρχικὸν πυρῆνα ποὺ ἡ Βρετανία ἀπέσπασε ἀπὸ τὴν προγενέστερη Ὀλλανδικὴν ἀποικία τὸν 18ο αἰῶνα (ἐξαιρουμένων τῶν διευθετήσεων πρὸς Νότο μὲ τὴν Βραζιλία).

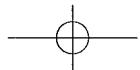

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 33

Η ΔΙΑΙΤΗΣΙΑ ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΠΙΛΥΣΕΩΝ ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ: ΤΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟ

Τὸ Μακεδονικὸ ζῆτημα συνιστᾶ τὴν ἐστία τῆς Δυναμικῆς τοῦ ἐσωτερικοῦ πεδίου ἐπιρροῶν στὰ Βαλκάνια ἀπὸ τὴν Βυζαντινὴ περίοδο μέχρι σήμερα. Οἱ συνδυασμοὶ ποὺ ἀνεπτύχθησαν στὸν Βαλκανικὸ χῶρο μετὰ τὸ 1908 (προσάρτησις τῆς Βοσνίας-Ἐρζεγοβίνης στὴν ΑὐστροΟύγγρικὴ Αὐτοκρατορία) μεταξὺ τῶν Βαλκανικῶν χωρῶν, κυρίως Ἐλλάδος-Σερβίας-Βουλγαρίας, καὶ ὠδηγήσαν στὸν Α' Βαλκανικὸ Πόλεμο καὶ τὴν κατάρρευσι τῆς Ὀθωμανικῆς Κυριαρχίας στὸ Βαλκανικὸ γεωπολιτικὸ πεδίο, ἐπανέφεραν τὴν δυναμικὴ δομὴ στὴν Βυζαντινὴ περίοδο ἀνταγωνισμοῦ ἐπικρατήσεως. Οἱ Συνθῆκες τοῦ 1912 ποὺ προηγήθησαν τοῦ Α' Βαλκανικοῦ Πολέμου ἀφηναν ἐν πολλοῖς τὸ θέμα ἀδιαφόριστο. Μόνον ἡ (πρώτη στὴν σειρά) ΣερβοΒουλγαρικὴ Συμφωνία (Μάρτιος 1912) προέβλεπε μία κατ' ἀρχὴν διανομὴ τῆς "Ανω Μακεδονίας καὶ διαδικασία μεταγενεστέρας συμπληρώσεώς της. Ἡ Βουλγαρία ὑπεστήριξε τὴν ἴδρυσιν ἐνὸς Αὐτονόμου Μακεδονικοῦ Κράτους, μὲ τὴν προοπτικὴ τῆς μελλοντικῆς ἐν τέλει ἐνσωματώσεώς του στὴν Βουλγαρία. Ἡ Σερβία ἀντιθέτως ἐπέμενε σὲ μία συμπεφωνημένη διανομή. Ἡδη ἀπὸ τὸν Φεβρουάριο τοῦ 1907 ὁ Πάσιτς (πρωθυπουργὸς καὶ ἵσχυρὸς ἀνὴρ τῆς Σερβίας, ἀρχηγὸς τοῦ Ριζοσπαστικοῦ Κόμματος) εἶχε δηλώσει ὅτι «ἡ Σερβικὴ Κυβέρνησις εἶναι τόσο βεβαία γιὰ τὰ δίκαια τῆς διεκδικήσεώς της, ὥστε εἶναι πρόθυμος νὰ ἀποδεχθῇ τὴν ἀπόφασι μιᾶς Ἐπιστημονικῆς Ἐθνογραφικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ δοπία θὰ ἔσυρε τὴν συνοριακὴ γραμμὴ μεταξὺ Σέρβων καὶ Βουλγάρων σύμφωνα μὲ τὴν γλῶσσα καὶ τὶς παραδόσεις. Τὰ Σύνορα αὐτὰ δὲν θὰ ἥσαν ἀσφαλῶς ἴδιαίτερα σαφῶς καθώρισμένα, καθὼς οἱ δύο ἐθνότητες, οὓσες στενὰ συγγενεῖς, ἀνεμειγνύοντο κατὰ τὴν ἐπαφήν των σὰν ἐπικοινωνοῦντα ὑγρά· ἀλλὰ μία ἀμερόληπτος Ἐπιτροπὴ θὰ ἥταν σὲ θέσι νὰ χαράξῃ μία γραμμὴ ποὺ θὰ ἥταν πρακτικῶς εὐθυδικαία, καὶ μία τέτοια γραμμὴ ἡ Σερβία δὲν θὰ ἐδίσταζε νὰ ἀποδεχθῇ».

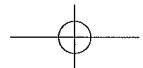
Ἡ ΒουλγαροΣερβικὴ Συνθήκη τοῦ 1912 ᾧταν ἐξωτερικὰ ἔνα Ἀμοιβαῖο Ἀμυντικὸ Σύμφωνο. Οἱ μυστικοί της ὄροι προέβλεπαν τὸν διαμερισμὸ τῆς "Ανω Μακεδονίας μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν χωρὶς ὅμως νὰ τὸν καθορίζουν. Συνε-

φωνεῖτο ὅτι ἡ περιοχὴ βορείως τῶν ὁρέων Sar (πρὸς βορρὰν τῶν Σκοπίων) περιελαμβάνετο στὴν Σερβία· ἀντιστοίχως ἡ περιοχὴ ἀνατολικῶς τοῦ Στρυμόνος ἀνεγνωρίζετο ὡς Βουλγαρική. Ἡ ἀναπόδοτος ἔκτασις θὰ διενέμετο μὲ μεταγενέστερη κοινὴ συμφωνία τῶν δύο χωρῶν, οἱ δοποῖς, σὲ περίπτωσι διαφωνίας των, θὰ προσέφευγον στὸν Τσάρο ὡς Ὑπατο Διαιτητὴ ἐν σχέσει πρὸς τὸ θέμα γενικῶς τῶν μελλοντικῶν συνόρων τῶν δύο χωρῶν.

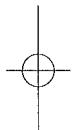
Ἡ νίκη τῶν Βαλκανικῶν Συμμάχων ('Ελλάδος, Σερβίας, Βουλγαρίας, Μαυροβουνίου) κατὰ τῆς 'Οθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας στὸν Α' Βαλκανικὸν Πόλεμο ὠδήγησε (μὲ τὴν παρέμβασι τῶν Μεγάλων Δυνάμεων) στὴν Συνθήκη τοῦ Λονδίνου (30.5.1913), μὲ τὴν δοπία ὅλα τὰ ἐδάφη τῆς Αὐτοκρατορίας δυτικῶς μιᾶς γραμμῆς Αἴνου (στὸ Αἰγατο)-Midia (στὸν Εὔξεινο Πόντο, παρὰ τὴν ἀρχαία Σαλμυδησσό), ἐκτὸς τῆς Ἀλβανίας, περιήρχοντο συλλογικὰ στοὺς Συμμάχους. Ἡ Συνθήκη προέβλεψε ὑποχρεωτικὴ διεθνὴ διαιτησία (Διεθνὴς 'Επιτροπή) γιὰ τὸν ἀκριβὴ καθορισμὸ τῆς γραμμῆς Αἴνου-Midia, καθὼς καὶ ὑποχρεωτικὴ Διαιτησία ὑπὸ τῶν Μεγάλων Δυνάμεων (Γερμανία, ΑὐστροΟύγγαρία, Γαλλία, Μ. Βρετανία, Ρωσία) γιὰ τὸν ὄρισμὸ τῶν συνόρων τῆς Ἀλβανίας καὶ γιὰ τὸ καθεστώς κυριαρχίας στὶς 'Οθωμανικὲς νήσους τοῦ Αἰγαίου (πλὴν Κρήτης) καὶ στὸ "Αγιο" Όρος. Ἀλλὰ τὸ θέμα τῆς διαινομῆς τοῦ κυρίου ὄγκου τῶν Βαλκανικῶν ἐδαφῶν τῆς μείζονος Μακεδονίας παρέμενε ἀπροσδιόριστο.

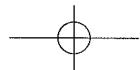
'Ως πρὸς τὶς ΒουλγαροΣερβικὲς τούλαχιστον διεκδικήσεις θὰ μποροῦσε νὰ ἐνεργοποιηθῇ ὁ Σχετικὸς ὄρος τῆς Συνθήκης τοῦ 1912: ἐὰν κατευθεῖται διμερεῖς διαιπραγματεύσεις δὲν κατέληγαν σὲ συμπεφωνημένο ἀποτέλεσμα νὰ γίνῃ δηλαδὴ προσφυγὴ στὴν Διαιτησία τοῦ Τσάρου. Ἀνάλογη χωριστὴ ἥ κοινὴ διευθέτησις θὰ μποροῦσε ἐπίσης θεωρητικὰ νὰ συντελεσθῇ καὶ μὲ τὴν 'Ελλάδα. Ἀλλὰ τὸ θέμα ἀνεφέρετο στὰ ζωτικὰ συμφέροντα τῶν χωρῶν καὶ δὲν ἐπεδέχετο Διαιτητικὴ λύσι χωρὶς τὴν προγενέστερη ἀποκρυστάλλωσι μιᾶς ὡρισμένης Γεωστρατηγικῆς δομῆς. Μυστικὲς Συμφωνίες Σερβίας καὶ 'Ελλάδος διενεργοῦσαν ἔνα στρατηγικὸ συνδυασμὸ ποὺ στὸ συγκεκριμένο θέμα ἐπεζήτει τὴν συμπίεσι τῆς Βουλγαρίας πρὸς Ἀνατολάς, ἐν ὅφει μάλιστα τῆς

αύτονομήσεως και ἀνεξαρτησίας τῆς Ἀλβανίας στὰ δυτικὰ κεντρικὰ Βαλκάνια.

Σύγκρουσις ζωτικῶν συμφερόντων ἄγει τελικὰ εἰς πόλεμο. Καί
ὅντως τὴν νύκτα τῆς 29-30.6.1913 ἡ Βουλγαρία ἐπετέθη κατὰ Σερβίας καὶ
Ἐλλάδος, καὶ ἔτσι ἐξερράγη ὁ Β' Βαλκανικὸς Πόλεμος.

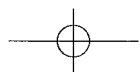

ΚΕΦΑΛΗ 34

Η ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗ «ΣΥΝΘΗΚΗ ΟΥΔΕΤΕΡΟΤΗΤΟΣ, ΣΥΝΔΙΑΛΛΑΓΗΣ, ΔΙΑΙΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΦΙΛΙΑΣ» ΤΟΥ 1930 ΩΣ ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΗΣ ΠΡΟΣΕΓΓΙΣΕΩΣ

Κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ Μεσοπολέμου ἀνεπτύχθη ἐνας ἴδιαιτερος τύπος Συνθήκης γιὰ νὰ ἴσχυσῃ μεταξὺ Κρατῶν τῶν δποίων ἱστορικὲς διαφορές διεκδικήσεων εἰς ἔνα δεδομένο γεωπολιτικὸ χῶρο, ἐκώλυσαν τὴν ἀνάπτυξι στρατηγικῶν συνδυασμῶν ποὺ νὰ ἀνταποκρίνωνται ἐνεργητικὰ στὰ τότε διαμορφούμενα εὔρυτερα δυναμικὰ πεδία. Τὸ ἐν λόγῳ εἶδος Συνθηκῶν συνδέεται ἴδιαιτερα μὲ τὴν ΜεγαλοΤδεατικὴν Πολιτικὴν τῆς Ἰταλίας κατὰ τὴν περίοδο ἐκείνη τῶν ἐντόνων ζυμώσεων καὶ ἀνασυγκροτήσεων. Ἡ Ἰταλία, ἃν καὶ νικήτρια Δύναμις τοῦ Α' Παγκοσμίου Πολέμου, εἶχε ἐπιτύχει ὀλιγώτερα ἀπὸ ὅσα οἱ Μυστικὲς Συμφωνίες κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ Πολέμου τῆς παρεῖχαν. Ἡ κολουθεῖτο ἔτσι μία πολιτικὴ ἀναθεωρήσεως τοῦ καθεστῶτος τοῦ προκύφαντος ἀπὸ τὴν Εἰρήνη τῶν Βερσαλλιῶν καὶ τὶς σχετικὲς Συνθῆκες, πολιτικὴ ὅμως ποὺ νὰ διαφοροποιεῖται ἀπὸ τὴν ρεβιζιονιστικὴν γραμμὴν τῶν ἡττημένων τοῦ πολέμου (πρωτίστως Γερμανίας). Γεωπολιτικὴ ἀναγκαιότης κατηγύθυνε τὴν Ἰταλικὴν δρᾶσι ἐπιρροῶν πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν Μεσόγειο καὶ τὴν προσφερόμενη ἐνδοχώρα τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογειακῆς Λεκάνης, μὲ κύριες ἐστίες πιέσεων στὰ Βαλκάνια καὶ στὴν Ἀφρική. Ἡ ἈνατολικοΜεσογειακὴ αὐτὴ Ἰταλικὴ ἐνεργητικότης συνήντα τὰ ζωτικὰ συμφέροντα τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας στὴν περιοχή. Γιὰ τὴν Ἀγγλία ἰδίως, ἡ Μεσόγειος συνίστα οἰκονομικὴ ἀρτηρία ἐπικοινωνίας μὲ τὴν Μέση Ἀνατολὴν καὶ τὴν Νότιο Ἀσία, καὶ ἀπετέλει στρατηγικὸ πεδίο πιέσεων ἀπὸ Ρωσσία, Κεντρικὲς Δυνάμεις (Γερμανία) καὶ Γαλλία. Ἡ ἀντιδρασις τῆς Βρεττανίας στὴν ἐπιχειρηθεῖσα Γαλλικὴ Ἡγεμονία του ΕύρωΗπειρωτικοῦ χώρου μετὰ τὸν Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, ὠδήγησε στὸν *de facto* συνδυασμὸ τῆς Ἀγγλικῆς Στρατηγικῆς σὲ Βαλκάνια καὶ Ἀνατολικὴ Μεσόγειο μὲ τὶς Ἰταλικὲς πρωτοβουλίες.

Ἡ Ἰταλικὴ Πολιτικὴ στὴν μείζονα αυτὴ περιοχή, γιὰ νὰ ἐπιτύχῃ ἔπρεπε νὰ συναρμόσῃ χῶρες μὲ ἴσχυρὸ δυναμικὸ ἀντιτιθεμένων διεκδικήσεων, καὶ μάλιστα ἀκόμη ριζικὰ διαφοροποιημένες ως πρὸς τὸ βασικὸ θέμα τῆς διατηρήσεως

η ἀναθεωρήσεως τοῦ καθεστῶτος τῆς Εἰρήνης ὅπως αὐτὸς καθωρίσθη ἀπὸ τὶς μεταπολεμικὲς Συνθῆκες. Ἡ ὑπαρξὶς περιπτώσεων μεικτῶν στὸ Νότο τοῦ Μεγάλου ΒαλκανοΜικρασιατικοῦ πεδίου εύνόησε τὶς Ἰταλικὲς ἐπιδιώξεις: Ἐλλὰς καὶ Τουρκία εἶχαν κάθε μία ἀντιτιθέμενες τάσεις ως πρὸς τὸ ἴσχυον καθεστώς, ἀφοῦ ἀμφότερες εἶχαν νικήσει (ἢ Ἐλλὰς στὸν Α' Παγκόσμιο Πόλεμο καὶ ἡ Τουρκία στὴν τελευταῖα φάσι του, τὸν ἘλληνοΤουρκικὸν πόλεμο) καὶ ἡττηθῆ (ἀντιστρόφως). Ἐν πάσῃ περιπτώσει τὸ εἶδος Συνθήκης ποὺ ἀπεσκόπει στὸ νὰ διευκολύνῃ τὴν στρατηγικὴν προσέγγισι Δυνάμεων μὲ ἀντιτιθέμενα συμφέροντα καὶ ἰστορικὰ ἀποκλίνουσες στρατηγικές, ἐκαλλιεργήθη ἴδιαιτέρως ἀπὸ τὴν Ἰταλία, εἰς τρόπο ὥστε νὰ ἐπονομασθῇ *Mουσσολίνειος* τύπος.

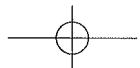
Μία τέτοια Διακρατικὴ Συμφωνία ἦταν ἡ ἘλληνοΤουρκικὴ Συνθήκη τῆς Ἀγκύρας (30.10.1930), ἀποτέλεσμα μάλιστα σχετικῆς καθοριστικῆς πρωτοβουλίας τοῦ Μουσσολίνι τὸ 1928. (Ο Ἰταλικὸς συνδυασμὸς ως βασικὸς ἄξων τῆς Βενιζελικῆς πολιτικῆς κατὰ τὸν Μεσοπόλεμο ἀναλύεται καὶ κρίνεται στὶς συνέχειες περὶ τῶν «ἘλληνοΤουρκικῶν Σχέσεων κατὰ τὸν Μεσοπόλεμο»).

Ἐπρόκειτο γιὰ «Συνθήκη Οὐδετερότητος, Συνδιαλλαγῆς, Διαιτησίας καὶ Φιλίας». Ο τίτλος αὐτὸς καθεαυτὸς ἔκφραζε τὴν ὑποκειμένη Στρατηγικὴ ἀβεβαιότητα: οὐδετερότης καὶ φιλία δύσκολα συνευρίσκονται, πραγματικὴ δὲ συνδιαλλαγὴ δὲν χρειάζεται θεσμοθετημένο καθεστώς διαιτησίας, τὸ ὅποι πάλι ὑποδηλώνει ὅτι ἡ συνδιαλλαγὴ εἶναι ἐπιφανειακή, δὲν ἀπορρέει ἀπὸ βαθύτερη σύμπτωσι στρατηγικῆς δυναμικῆς, ἀλλὰ ἀπλῶς σημαίνει, εἰς τὴν καλυτέραν περίπτωσι, εὔχη ἐκτονώσεως τῶν ὑπαρχουσῶν τάσεων.

Ἡ φιλία ως ἀπλὴ ἀποχὴ ἀπὸ ἔχθρικούς συνδυασμούς (καὶ ὅχι ως σύμπτωσις στρατηγικοῦ σχεδιασμοῦ) καθιεροῦτο μὲ τὸ "Αρθρο 1:

«Τὰ Γψηλὰ Συμβαλλόμενα Μέρη ἀναλαμβάνουν ἀμοιβαίως νὰ μὴν εἰσέρχωνται εἰς οἰανδήποτε Συνεννόησι πολιτικῆς ἢ οἰκονομικῆς τάξεως καὶ εἰς οἰονδήποτε συνδυασμὸ κατευθυνόμενο κατὰ τοῦ ἐνὸς ἐξ αὐτῶν».

Τὸ γεγονὸς τῆς φιλίας ως μόνον μὴ ἔχθρότητος διεκηρύσσετο καὶ μὲ τὴν ἀρχὴν

τῆς γυμνῆς οὐδετερότητος στὸ ἀρθρο 2:

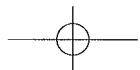
«Στὴν περίπτωσι ποὺ τὸ ἔνα ἐκ τῶν Ὑψηλῶν Συμβαλλομένων Μερῶν, παρὰ τὴν φιλειρηνικὴ στάσι του, θὰ καθίστατο ἀντικείμενο ἐπιθέσεως ἀπὸ τὴν πλευρὰ μιᾶς ἢ περισσοτέρων Δυνάμεων, τὸ ἔτερο μέρος ἀναλαμβάνει νὰ τηρήσῃ οὐδετερότητα καθ' ὅλην τὴν διάρκεια τοῦ ἀγῶνος».

Τὰ ὑπόλοιπα 26 ἀρθρα τῆς Συνθήκης καθορίζουν λεπτομερῶς τὸν μηχανισμὸν ἐπιλύσεως διαφορῶν ποὺ δυνατὸν νὰ ἀναφυοῦν εἰς τὸ μέλλον μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν. Στὸ Ἀρθρο 3 περιγράφεται ἡ γενικὴ μορφὴ τοῦ μηχανισμοῦ αὐτοῦ πρὸς ἔκτονωσι τῆς διακρατικῆς ἐντάσεως. Ἡ ἀρχικὴ ἀντιμετώπισις κάθε μελλοντικῆς διαφορᾶς θὰ γίνεται βεβαίως διὰ τῆς Διπλωματικῆς Διαπραγματεύσεως (πβ. καὶ φύλλο 29.4.1996). Ἐὰν αὐτὴ ἡ ὁδὸς δὲν ἐπιφέρῃ ἀπτό, συμπεφωνημένο ἀποτέλεσμα, προβλέπεται σὲ πρώτη φάσι παραπομπὴ τῆς ὑποθέσεως σὲ Διαμεσολάβησι μὲ ὄργανο μόνιμο θεσμοθετημένη Ἐπιτροπὴ Συνδιαλλαγῆς. Ἐὰν ἡ ἀπόφασις τῆς Ἐπιτροπῆς δὲν γίνη ἀποδεκτὴ καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, προβλέπεται σὲ δευτέρα φάσι προσφυγὴ στὸ Διεθνὲς Δικαστήριο τῆς Χάγης εἴτε σὲ ἄλλο Διεθνὲς Διαιτητικὸν Κριτήριο.

Ἀρθρο 3:

«Τὰ Ὑψηλὰ Συμβαλλόμενα μέρη ὑποχρεοῦνται νὰ ὑποβάλλουν στὴν διαδικασία τῆς Συνδιαλλαγῆς, τὴν προβλεπομένη στὰ ἀρθρα 7-19 κάτωθι, ὅλα τὰ θέματα ποὺ μέλλουν νὰ τὰ διαιρέσουν καὶ τὰ δποτα δὲν θὰ μπορέσουν νὰ ἐπιλυθοῦν διὰ τῶν συνήθων Διπλωματικῶν διαδικασιῶν. Στὴν περίπτωσι ποὺ ἡ διαδικασί Συνδιαλλαγῆς δὲν καταλήξῃ σὲ ἀποτέλεσμα, θὰ ἐπιδιωχθῇ Δικαστικὴ Διευθέτησις τῆς διαφορᾶς συμφώνως πρὸς τὰ ἀρθρα 21-24 τῆς παρούσης Συνθήκης, τουλάχιστον ἐφ' ὅσον τὰ Μέρη δὲν συμφωνήσουν νὰ προστρέξουν σὲ ἔνα Διαιτητικὸ Δικαιοδοτικὸ Ὁργανο, συνιστάμενο κατὰ τὰ ἀρθρα 55 καὶ ἑξῆς τῆς Συμβάσεως Γιὰ τὴν Εἰρηνικὴ Διευθέτησι τῶν Διεθνῶν Διαφορῶν τῆς 18 Ὁκτωβρίου 1907, ἢ σὲ δποιαδήποτε ἄλλη συμφωνίᾳ ισχύουσα μεταξύ των».

Στὰ ἀρθρα 7-19 περιγράφεται δι μηχανισμὸς τῆς Διαδικασίας Συνδιαλλαγῆς. Προβλέπεται σύστασις Μονίμου Πενταμελοῦς Ἐπιτροπῆς Συνδιαλλαγῆς,

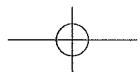

ἀποτελουμένης ἐξ ἑνὸς μέλους ἀπὸ ἕκαστο μέρος καὶ ἐκ τριῶν μελῶν ὁριζομένων μὲ σύμφωνο γνώμη τῶν δύο χωρῶν μεταξὺ πολιτῶν τρίτων χωρῶν (ἄρθρο 7 παρ. 1). Τὰ μέλη διορίζονται μὲ τριετῆ θητεία ἀνανεώσιμη (παρ. 2). Ἐὰν οἱ δύο χῶρες δὲν καταλήξουν στὸν διορισμὸ τῶν τριῶν ξένων μελῶν μὲ σύμφωνία, θὰ δρισθῇ τρίτη Δύναμις (μὲ σύμφωνο γνώμη καὶ τῶν δύο) ποὺ θὰ διορίσῃ τοὺς τρεῖς Ἐπιτρόπους· ἐὰν οἱ δύο χῶρες δὲν συμφωνοῦν στὴν ἐπιλογὴ τῆς τρίτης Δυνάμεως, κάθε μία θὰ δρίσῃ μία ἄλλη ὡς τρίτη, οἱ δύο δὲ ἔτσι δριζόμενες Δυνάμεις θὰ διορίσουν ἀπὸ κοινοῦ τοὺς τρεῖς Ἐπιτρόπους. Ἐὰν δὲν συμφωνοῦν οἱ δύο τρίτες Δυνάμεις θὰ δρίσῃ κάθε μία τρεῖς ὑποφήφιους καὶ δ ἀλῆρος θὰ ἐπιλέξῃ τοὺς τρεῖς Ἐπιτρόπους (ἄρθρο 9).

Οἱ διατάξεις αὐτὲς ἐκφράζουν ἀποκαλυπτικὰ τὸ πνεῦμα τῆς Συνθήκης. Κάθε δυνατὴ περίπτωσις καλύπτεται, ὥστε ἡ διαδικασία νὰ μπορεῖ, κατ' ἀρχὴν τουλάχιστον, νὰ εἶναι πάντοτε καταληκτική. Περιορισμοὶ χρόνου ἐπίσης τίθενται σὲ ὅλες τὶς φάσεις τῆς διαδικασίας γιὰ τὴν ἀποτελεσματικὴ λειτουργία τοῦ μηχανισμοῦ. Ὁ Μηχανισμὸς σχεδιάζεται ἐλαστικός, γιὰ νὰ εἶναι ἀποδοτικός: π.χ. ἡ σύστασις τῆς Ἐπιτροπῆς θὰ γίνη ὅπως δρίζεται ἐκτὸς ἐὰν τὰ μέρη συμφωνήσουν ἄλλοιως (ἄρθρον 7). Οἱ συνεδριάσεις τῆς Ἐπιτροπῆς θὰ εἶναι μυστικές, ἐκτὸς ἐὰν ἡ Ἐπιτροπὴ ἀποφασίσῃ ἄλλοιως μὲ τὴν σύμφωνο γνώμη τῶν δύο μερῶν (ἄρθρο 15). Ἐὰν ἡ Μόνιμος Ἐπιτροπὴ δὲν ἔχῃ ἀπαρτισθῆ ἀκόμη κατὰ τὴν ἀνάκυψι μιᾶς διαφορᾶς, ἔκτακτος ad hoc Ἐπιτροπὴ θὰ συσταθῇ κατὰ τρόπο ἀνάλογο μὲ αὐτὸν τῆς μονίμου (ἄρθρο 8). Γιὰ νὰ σταθεροποιηθῇ ἡ ἐφαρμογὴ καὶ τήρησις τῶν διαδικασιῶν καὶ νὰ ἀποφευχθοῦν παρ' ὅλα αὐτὰ κωλυσιεργίες ἐκ μέρους τοῦ ἑνὸς ἢ τοῦ ἄλλου τῶν μερῶν, καθορίζεται ἐμφατικὰ ὅτι δ ῥόλος τῆς Ἐπιτροπῆς εἶναι νὰ συνδιαλάσσῃ τὰ δύο μέρη. "Αρθρο 13:

«Ἡ Ἐπιτροπὴ Συνδιαλλαγῆς θὰ ἔχῃ ὡς ἔργον νὰ διελευκάνῃ τὰ θέματα ὑπὸ ἀμφισβήτησι, νὰ συλλέγῃ πρὸς αὐτὸν τὸν σκοπὸ τὶς χρήσιμες πληροφορίες, καὶ νὰ ἐπιχειρῇ νὰ συνδιαλάξῃ τὰ μέρη.

Μετὰ τὴν ἑξέτασι τῆς ὑποθέσεως, θὰ συντάσσῃ, σὲ μία ἔκθεσι, τὶς προτάσεις πρὸς διευθέτησι τῆς διαφορᾶς».

’Ακόμη περισσότερο, οί προτάσεις τῆς ’Επιτροπῆς δὲν συνιστοῦν Διαιτητική χρίσι. ”Αρθρο 18:

«*Ἡ ἔκθεσις (sc. τῆς ’Επιτροπῆς) δὲν θὰ ἔχῃ, οὔτε ὡς πρὸς τὴν παρουσίασι τῶν γεγονότων, οὔτε ὡς πρὸς τὸ νομικὸ σκεπτικὸ καὶ τὰ συμπεράσματα, τὸν χαρακτῆρα μιᾶς Διαιτητικῆς Κρίσεως.*

Εἶναι σαφές ὅτι ἡ φάσις αὐτὴ τῆς διδικασίας ἐπιλύσεως τῶν διμερῶν διαφορῶν κατὰ τὴν Συνθήκη ἀνήκει εἰς κατηγορία τροποποιημένης Διαμεσολαβήσεως (π.β. φύλλο 29.4.1996), μεικτὸν εἶδος μὴ ὑποχρεωτικῆς ἡμιΔιαιτητικῆς θεσμοθετημένης Διαμεσολαβήσεως.

Τὰ μέρη ἐντὸς προθεσμίας τὸ πολὺ 3 μηνῶν θὰ ἔκφραζουν τὴν θέσι των ὡς πρὸς τὶς προτάσεις ποὺ θὰ περιλαμβάνωνται στὴν ἔκθεσι τῆς ’Επιτροπῆς (ἄρθρο 19).

’Εὰν δὲν ἀποδεχθοῦν τὶς προτάσεις τῆς ’Επιτροπῆς, τὰ δύο Κράτη μποροῦν νὰ προσφύγουν στὸ Διεθνὲς Δικαστήριο τῆς Χάγης ἐντὸς προθεσμίας ποὺ θὰ δορίζεται ἀπὸ τὴν ’Επιτροπὴ (ἄρθρο 21) ἢ νὰ παραπέμψουν τὴν ὑπόθεσι σὲ ἄλλο Διεθνὲς Διαιτητικὸ ”Οργανο (ἄρθρο 3). ’Αναφερομένου τοῦ θέματος στὸ Διεθνὲς Δικαστήριο, ἐὰν ἡ ἀντιδικία δὲν εἶναι οὐσιαστικὰ νομικῆς τάξεως, καὶ ἡ διαμφισβήτησις δὲν αἴρεται μὲ ἐφαρμογὴ κανόνων τοῦ Διεθνοῦς Δικαίου, τότε τὰ Μέρη ἀποδέχονται νὰ κριθῇ τὸ θέμα *ex aequo et bono*, δηλαδὴ μὲ κριτήρια εὐθείας καὶ ἀγαθῆς κρίσεως (ἄρθρο 21), ὅχι καθαρὰ νομικῆς ἐφαρμογῆς Κανόνων.

Γιὰ τὴν παραπομπὴ στὸ Διεθνὲς Δικαστήριο χρειάζεται ἔνα εἰδικὸ συνυποσχετικὸ (compromissum) συντασσόμενο καὶ συνυπογραφόμενο ἀπὸ τὰ δύο μέρη, μὲ τὸ δόποτο θὰ καθορίζωνται σαφῶς «τὸ ἀντικείμενο τῆς διαφορᾶς, οἱ συγκεκριμένες δικαιοδοσίες ποὺ μπορεῖ νὰ ἔχωρηθοῦν στὸ μόνιμο διεθνὲς Δικαστήριο, ὅπως ἐπίσης καὶ ὅλες οἱ ἄλλες συνθῆκες καὶ ὅροι ποὺ θὰ ἀποφασισθοῦν μεταξύ των (ἄρθρο 22).

Ἡ Συνθήκη ἀναγνωρίζει τὸ δικαίωμα σὲ κάθε ἐκ τῶν δύο μερῶν νὰ προ-

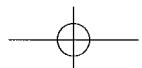

σφύγη στὸ Διεθνὲς Δικαστήριο (άρθρο 21) μετὰ τὴν ἔκδοσι τῆς 'Εκθέσεως τῆς 'Επιτροπῆς. Ἀναγνωρίζει ἐπίσης τὴν περίπτωσι ὅπου ἐλλείφει συμπεφωνημένου συνυποσχετικοῦ, καθε ἐν μέρος ἀναφέρῃ τὴν ὑπόθεσι στὸ Δικαστήριο μὲ ἴδική του ἔκθεσι (άρθρο 22). Μένει ἐδῶ δμως νομικὸ κενὸ ὡς πρὸς τὸ πλαίσιο ἐντὸς τοῦ ὅποιου ἐν τοιαύτῃ περίπτωσι θὰ κληθῇ νὰ ἀποφασίσῃ τὸ Διεθνὲς Δικαστήριο. Ἐὰν δὲ τὸ ἔτερο μέρος ἀρνηθῇ νὰ προσφύγῃ εἰς αὐτό, τὸ Διεθνὲς Δικαστήριο στερεῖται δικαιοδοσίας νὰ ἀποφανθῇ, ἐκτὸς ἐὰν τὸ ἐν λόγῳ μέρος ἔχει ἐκ προοιμίου δεχθῆ τὴν δικιοδοσία τοῦ Δικαστηρίου ὑπὸ γενικώτερους ὅρους περιλαμβάνοντας τὴν εἰδικὴ περίπτωσι (πβ. τὸν ἰσχύοντα Κανονισμὸ τοῦ Διεθνοῦς Δικαστηρίου, ἵδιως ἀρθρο 36 παρ. 2. Τὸ θέμα θὰ ἀναλυθῇ εἰς ἐπόμενο φύλλο).

Τὰ ἄρθρα 4-6 καὶ 23 τῆς Συνθήκης προσδιορίζουν τὶς ἔξαιρέσεις στὶς προβλεπόμενες ἀπὸ τὴν Συνθήκη διαδικασίες ἐπιλύσεως τῶν διαφορῶν.

Δὲν ὑπάγονται στὶς διαδικασίες:

- 1) Ζητήματα ποὺ ἔχουν γεννηθῆ ἀπὸ γεγονότα προγενέστερα τῆς Συνθήκης καὶ ἀναφερόμενα στὸ παρελθόν (άρθρο 4).
- 2) Διαφορὲς σχετιζόμενες μὲ θέματα καὶ διαδικασίες ἐπιλύσεώς των περὶ τῶν ὅποιων ὑφίστανται εἰδικὲς Συμφωνίες μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν (άρθρο 5).
- 3) Διαφορὲς ποὺ ἀπτονται θεμάτων ἀναφερομένων σὲ ἐσωτερικὲς δικαιοδοσίες μιᾶς ἐκ τῶν δύο χωρῶν (π.χ. σὲ δικαστικὲς ἀρμοδιότητες). Εἰς αὐτὲς τὶς περιπτώσεις τὸ ἄλλο μέρος πρέπει νὰ περιμένῃ εὔλογο χρόνο γιὰ τὴν περάτωσι τῶν διαδικασιῶν τῶν ἀρμοδίων ἐσωτερικῶν δικαιοδοτικῶν ὀργάνων τοῦ ἐν λόγῳ μέρους καὶ τὴν ἔκδοσι σχετικῆς ἀποφάσεως (άρθρο 6). Μετὰ ἀπὸ αὐτό, τὸ δεύτερο μέρος μπορεῖ νὰ ἐπιμείνῃ νὰ δόηγήσῃ τὸ θέμα στὶς διαδικασίες Συνδιαλλαγῆς καὶ Διαιτησίας ποὺ προβλέπει ἡ Συνθήκη. Ἐὰν τότε τὸ Διεθνὲς Δικαστήριο ἐν τέλει ἐκδώσει ἀπόφασι κατὰ τῆς προσβαλλομένης ἐσωτερικῆς ρυθμίσεως τοῦ πρώτου μέρους, καὶ ἐὰν τὸ Συνταγματικὸ Δίκαιο αὐτοῦ τοῦ μέρους δὲν ἐπιτρέπει, ἢ ἐπιτρέπει μερικῶς μόνο, τὴν ἔξαφάνισι τῶν συνεπειῶν τῆς ἐσωτερικῆς ρυθμίσεως, τότε συμφωνεῖται ὅτι τὸ δεύτερο μέρος θὰ δεχθῇ

ἄλλη ισοδύναμη ίκανοποίησι. Τὸ ἐσωτερικὸ Δίκαιο εἶναι σὲ κάθε περίπτωσι ἴσχυρώτερο τοῦ Διεθνοῦς.

4) Τὸ σπουδαιότερο: οἱ διατάξεις τῆς Συνθῆκης «δὲν ἔφαρμόζονται σὲ θέματα τὰ δποῖα, σύμφωνα μὲ ίσχύουσες Συνθῆκες μεταξὺ τῶν Ὑψηλῶν Συμβαλλομένων Μερῶν, ἐμπίπτουν στὴν ἀρμοδιότητα τοῦ ἐνὸς ἐξ αὐτῶν, οὕτε σὲ θέματα τὰ δποῖα ἀναφέρονται σὲ δικαιώματα ἐθνικῆς κυριαρχίας (ἄρθρο 4). Στὴν τελευταίᾳ περίπτωσι ἀρκεῖ δήλωσις ἐνὸς μέρους ὅτι θεωρεῖ κάποιο θέμα ως ζήτημα ἐθνικῆς κυριαρχίας. Τὸ ἄλλο μέρος μπορεῖ μόνον νὰ διαμφισθῇ τῇση τὴν διακήρυξι αὐτὴ μὲ προσφυγὴ σὲ Διαιτησία ἢ στὸ Διεθνὲς Δικαστήριο τῆς Χάγης. Προφανῶς γιὰ νὰ εἶναι ἀποτελεσματικὴ αὐτὴ ἡ δυνατότης πρέπει νὰ συμφωνήσῃ καὶ τὸ πρῶτο μέρος καὶ νὰ συμπαραπέμψῃ τὸ θέμα σὲ ἕνα τέτοιο "Οργανο. Διαιτηρεῖ ἐπομένως ἄθικτο καὶ ἀκέραιο τὸ δικαίωμα ἀπολύτου ὑπερασπίσεως τῆς κυριαρχίας του.

Ἄπὸ τοὺς ὅρους καὶ τὶς διαδικασίες τῆς Συνθῆκης ἐξαιροῦνται κατὰ βάσιν ἐπομένως ζητήματα ἀναφυέντα στὸ παρελθόν, ζητήματα ποὺ ἀφοροῦν ἐσωτερικὲς δικαιοδοσίες, διαφορὲς περὶ τῶν δποίων ὑπάρχουν εἰδικὲς ρυθμίσεις ἀντιμετωπίσεώς των, θέματα ως πρὸς τὰ δποῖα τὰ δύο μέρη συμφωνοῦν νὰ θεωρήσουν ως ἐμπίπτοντα στὴν ἀποκλειστικὴ ἀρμοδιότητα τοῦ ἐνὸς ἐξ αὐτῶν, καὶ τέλος ζητήματα ἐθνικῆς κυριαρχίας.

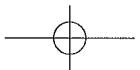
Ἡ δομὴ συστηματικῆς ἀντιμετωπίσεως ἀναφυομένων διμερῶν διαφορῶν κατὰ τὴν Συνθῆκη εἶναι κατὰ σειράν:

- 1) Διμερεῖς Διπλωματικὲς Διαιπραγματεύσεις.
- 2) Παραπομπὴ σὲ κοινὰ δριζόμενη Ἐπιτροπὴ Συνδιαλλαγῆς (εἶδος Διαιμεσολαβήσεως) χωρὶς ὑποχρεωτικὸ ἀποτέλεσμα.
- 3) Κοινὴ προσφυγὴ στὸ Διεθνὲς Δικαστήριο τῆς Χάγης (μὲ συνυποσχετικό), ἢ σὲ ἄλλο ἀρμόδιο Διαιτητικὸ "Οργανο ἢ μορφὴ Διαιτησίας, μὲ ὑποχρεωτικὴ ἔκβασι.

Μὲ τὴν πολυειδῆ ρήτρα τῶν ἔξαιρέσεων καὶ τῶν εἰδικῶν περιπτώσεων, τῶν ἐναλλακτικῶν ὁδῶν καὶ τῶν δυνατοτήτων παρεμβάσεων καθ' ὅλη τὴν διάρκεια τῶν ἔξελίξεων, ὑπὲρ πάντα δὲ μὲ τὴν ἀνάγκη συνεχῶν ἐπαφῶν καὶ διαπραγματεύσεων, τὸ σύστημα προσπαθεῖ νὰ ἐδραιώσῃ μία στερρεὴ βάσι καὶ ἐλαστικὴ ταυτοχρόνως διμεροῦς προσεγγίσεως ἀντιθετικῶν ἴστορικῶν περιπλοκῶν μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν. Βεβαίως, τὸ σύστημα δὲν μπορεῖ νὰ ἐμπεδωθῇ, νὰ λειτουργήσῃ καὶ νὰ ἀποδώσῃ καρποὺς χωρὶς Στρατηγικὴ Σύγκλισι τῶν δύο χωρῶν. Καὶ εἶναι ἀσφαλῶς ἐνας προεπιβαλλόμενος Στρατηγικὸς Συνδυασμὸς στὸ Γεωπολιτικὸ Δυναμικὸ μὲ συνδιάρθρωσι προσανατολισμῶν καὶ στόχων ποὺ μπορεῖ νὰ παράσχῃ ἐπαρκὲς κίνητρο γιὰ τὴν υἱοθέτησι καὶ λειτουργία τοῦ συστήματος. Ἡ ἀποτυχία τῆς ἀποπείρας τοῦ 1930 ὠφείλετο ἀκριβῶς στὴν ἐσφαλμένη γεωστρατηγικὴ ἀνάλυσι καὶ στὴν συνεπακόλουθο ἀσαφῆ στόχευσι, ἡ δοπία ἡμπόδισε τὸν ἀπαραίτητο θετικὸ δυναμισμὸ στὴν ἙλληνοΤουρκικὴ Προσέγγισι ὅπως καὶ στὴν τότε Βαλκανικὴ Συνεννόησι καὶ ΒαλκανοΜικρασιατικὴ Ὄλοκλήρωσι.

Πέραν τοῦ μείζονος αὐτοῦ μειονεκτήματος καὶ ὡς ἀποτέλεσμα αὐτοῦ, τὸ Σύστημα ἙλληνοΤουρκικῆς Προσεγγίσεως τοῦ 1930 πάσχει σχετικὴ συμβατικὴ ἀπολίθωσι, τὴν δοπία ὅμως ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἐπέβαλλε ἡ διάθεσις δοσον τὸ δυνατὸν ὑποχρεωτικῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν διμερῶν διαφορῶν, χωρὶς ἀποτελμάτωσι σὲ νόθες καταστάσεις ἀ-συναρτησίας. Πρὸς χάριν τῆς ὑποχρεωτικῆς ἀντιμετωπίσεως τῶν προβλημάτων, ἡ Συνθήκη υἱοθέτησε τὴν ὅμοιομορφο μέθοδο ἀντιμετωπίσεώς των, ἐπὶ θυσίᾳ τῆς ἀποτελεσματικωτέρας διαφορικῆς μεθόδου ἐπιλύσεώς των. Μὲ τὴν Στρατηγικὴ Ὄλοκλήρωσι τοῦ ἙλληνοΤουρκικοῦ συνδυασμοῦ, ἡ διαφορικὴ ἀντιμετώπισις (δηλαδὴ ἡ ἀρχὴ τῆς οἰκειότητος, ἡ κάθε διαφορὰ νὰ λυθῇ κατὰ τὸν οἰκεῖον τῆς τρόπο καὶ εἰς τὸ πλαίσιο γενικωτέρας συνολικῆς Συνεννοήσεως) θὰ ἥτο καὶ ἐνδεδειγμένη καὶ εὔχερής. Χωρὶς ἔκεινη θὰ κατέληγε σὲ ἀνανταπόκρισι καὶ συσσώρευσι ἀλύτων ζητημάτων.

’Απελευθερωμένο ἀπὸ τὴν συμβατικὴ του σκλήρυνσι, τὸ Σύστημα τοῦ 1930,

γενόμενο πιὸ ἐλαστικὸ καὶ αὐτοπροσαρμοζόμενο, εἶναι ρεαλιστικό, καθ' ὅσον ἀπηχεῖ τὴν ἐσωτερικὴν λογικὴν τῶν πραγμάτων. Οἱ νῦν Τουρκικὲς θέσεις ὡς πρὸς τὴν μέθοδον ἀντιμετωπίσεως τῶν ἙλληνοΤουρκικῶν διαφορῶν ἐκπορεύονται ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς Συνθήκης τοῦ 1930 συμπληρούμενο ἀπὸ τὴν ἀνάγκην Στρατηγικοῦ ὅρισμοῦ: συνολικὲς διμερεῖς διπλωματικὲς διαπραγματεύσεις, μὲ τρίτο συνδιαλάσσον ἢ διαμεσολαβοῦν μέρος τὴν Οἰκουμενικὴν Ἡγεμονικὴν Δύναμιν, καὶ ἐν συνεχείᾳ, ὡς ἀποτέλεσμα τῆς προόδου τῶν διαπραγματεύσεων, διαφορικὴ παραπομπὴ τῶν ἐκκρεμῶν θεμάτων σὲ διάφορα ὅργανα καὶ τρόπους ἐπιλύσεως, ἀπὸ τὴν διμερῆ συμφωνία μέχρι τὸ Διεθνὲς Δικαστήριο.

Οὗτος μὲν πανάριστος, ὃς αὐτῷ πάντα νοήσει
φρασσάμενος τάχ' ἔπειτα καὶ ἐξ τέλος ἥσιν ἀμείνων·
ἐσθλὸς δ' αὖ καὶ ἀκεῖνος ὃς εῦ εἰπόντι πίθηται·
ὅς δέ κε μήτ' αὐτῷ νοέῃ μήτ' ἄλλου ἀκούων
ἐν θυμῷ βάλληται, ὃς δ' αὖτ' ἀχρήιος ἀνήρ.

(Ἡσίοδος, *Ἐργα καὶ Ήμέραι*, 293-7).

[Αὐτὸς εἶναι πανάριστος ποὺ ὁ ἴδιος γιὰς χάρι του θὰ συλλάβῃ νοερὰ τὸ κάθε τι
καλοζυγίζοντας στὸ μυαλό του ποιὰ εἶναι ὠφελιμωτέρα καὶ μόλις γίνουν μετὰ
καὶ ὅπως θὰ καταλήξουν στὸ τέλος·
ἀγαθὸς εἶναι καὶ ἐκεῖνος ποὺ πείθεται σὲ αὐτὸν ποὺ μιλάει ὁρθά·
ὅποιος ὅμως οὔτε μόνος του καταλαβαίνει οὔτε ἀκούοντας ἄλλον
συνετίζεται, αὐτὸς εἶναι ἄχρηστος ἄνθρωπος.]